

Kgoboketšo ya Dikanegelo

SEPEDI

LELEME LA GAE

KOTARA YA 3

MPHATO WA

2

Kgoboketšo Ya Dikanegelo

MPHATO WA 2 | KOTARA YA 3

SEPEDI

**Copyright © 2026 National Educational
Collaboration Trust (NECT)**

This work is licensed under a **Creative Commons
Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0
International License (CC BY-NC-ND 4.0)**.

Additional permissions beyond the scope of this license
may be available. For further information, please
contact the publisher at **materials@nect.org.za**.

First edition, 2026

KOTARA YA 3

MMEPE WA AFRIKA BORWA

Kapa Leboa

Kapa Bodikela

Molekwana
wa Mmetse
wo boleta
wa Lerato

Lewatle la
Atlantiki

Limpopo

Matšatši a
maikhutšo a
marega

Musa Motha-
Sebine sa go
makatša

Kgonego
o hwetša
thušo

Mpumalanga

Gauteng

Leboa
Bodikela

Foreisetata

KwaZulu-
Natal

Thabo o
hlakanya mae

Kapa Bohlabela

Chuck lori ya
matipane

Lewatle la
India

MMEPE WA LEFASE

Amerika Leboa

Go phološwa
ga ditolifini

Lewatle la
Atlantiki

Llyod wa sebini
se hlwahlwa

Lewatle la
Phasifiki

Amerika Borwa

Asia

Europe

Afrika

Lewatle
la India

Australia

Lewatle la
Phasifiki

Antarctica

KOTARA YA 3

DIKANEGELO

Lori yeo e bitšwago Chuck

1

Matšatši a maikhutšo a marega

13

Thabo o hlakanya mae

25

Molekwana wa Mmetse wo boleta wa Lerato

33

Llyod wa sebini se hlwahlwa

47

Musa Motha: Sebini sa go makatša

61

Go phološwa ga ditolifini

75

Kgonego o hwetša thušo

91

KANEGELO YA 1

LORI YEO E

BITŠWAGO CHUCK

Tabakgolo: Re na le lehufa

**Tshedimošo ya
bo ka Morago**

- Kanegelo ya dingwalwa tša boikgopolelo.
- E diragala lefelong leo le sego la bolelwa.
- E diragala matšatši a lehono.
- Kanegelo ye e tla thuša barutwana ba gago go kwešiša gore o mongwe le o mongwe o na le maatla a moswananoši, le gore go itshwantšha le batho ba bangwe go tlo go thibela go bona gore ke eng seo se go dirago gore o be moswananoši.

**Leano la Kwešišo: Go
lebedišiša kwešišo**

- Seo e lego sona: Go lekola kwešišo ya gago ge o dutše o bala le go kgaotša ge e ba ga go na se sengwe sa go se kwešišego
- Go reng re se šomiša: Go lemoga ge o sa kwešišego gomme wa se lokiša seo o sa se kwešišego le go se lokiša.
- Ka fao e thušago: E go dira gore o phele o na le tlhohleletšo le go godiša poledišanong gomme ka go e kaonafatša kwešišo ka go lokiša go se kwešišane ntle le go dikadika.

**Dintlha tšeo o ka di
abelanang le barutwana
ba gago**

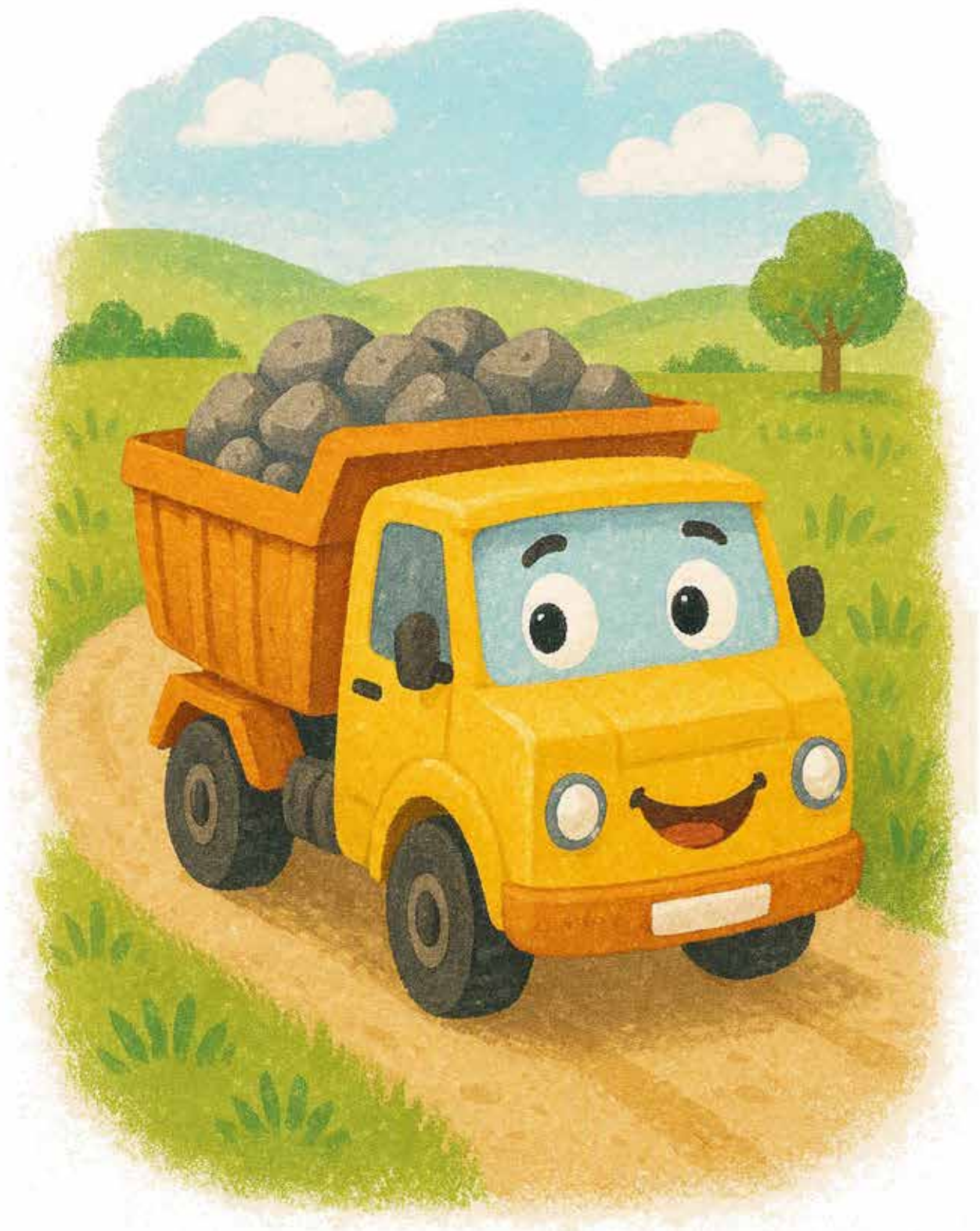
- Dikoloi tša go fapana di agilwe go ya ka mešomo ya go fapafapana. Mohlala, pese e rwala batho, seketswana se diretšwe go sepela ka meetseng gomme lori ya matipane yona e rwala merwalo ye boima.
- Ka dinako tše dingwe, re ipapetša le batho ba bangwe. Re ka lebelela seo batho ba bangwe ba nago le sona goba seo ba kgonago go se dira gomme ra duma eka le rena re ka swana le bona. Se se ka dira gore re ikwe re sa thabele seo re lego sona.
- Motho yo mongwe le yo mongwe o na le bokgoni bja gagwe bjo bo fapanego. Batho ba kgona dilo tše di fapanego gabotse. Motho yo mongwe a ka kitima ka lebelo, mola yo mongwe a ka ba le bokgoni bja go thala goba go thuša ba bangwe.
- Ka dinako tše dingwe bothata bo ka se rarollwe ka tsela e tlwaelegilego, gomme batho ba swanetše go nagana ka tharollo ya maleba.

Go šomiša mokgwa wo:

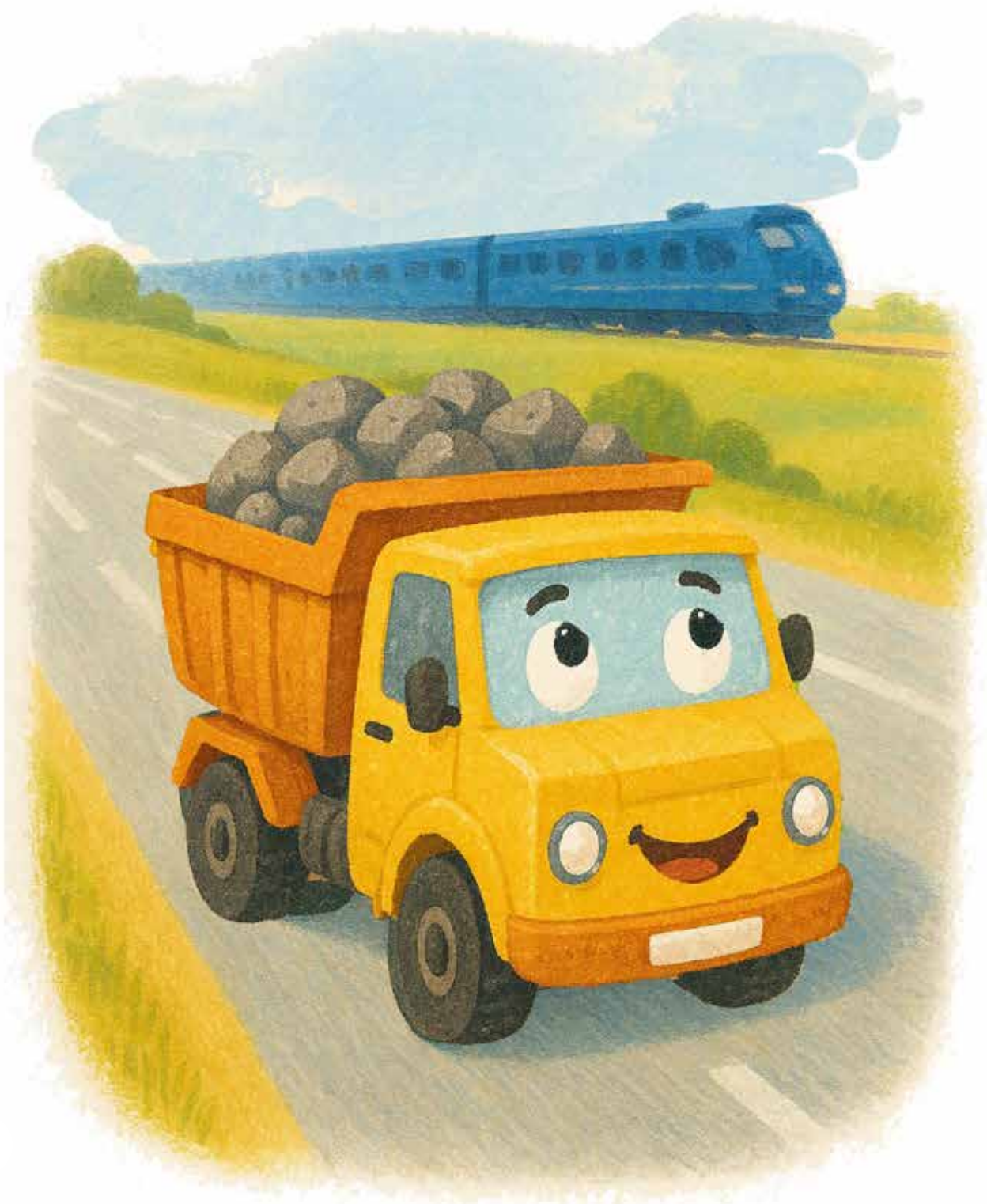
Letlakala le temana	Go bala	Bolela
4,1	Chuck o ile a lebelela setimela se se talalerata sa lephefo se phatša ka lebelo. “Ke duma gore nkabe ke na le lebelo bjalo ka setimela” gwa akanya Chuck. Chuck o ile a lebelela pese ye kgolo ya mmala wa namune e feta. “Ke duma gore nkabe ke le yo mogolo bjalo ka pese,” Chuck a nagana bjalo.	A nke ke eme ke nagane... A nke ke netefatše ge e ba ke a kwešiša: Ke kwešiša gore Chuck ga a kgotsofatšwe ke yena ka noši gomme o nagana gore dikoloi tše dingwe di kaone go yena ka mekgwa e mentši.
8,1	Chuck a dula hleng ga noka, a nyamile. “Yo mongwe le yo mongwe o na le lebelo goba ke yo mogolo goba o botse go mpheta! gwa akanya Chuck ka manyami. “Ke a inyatša. Ga ke na le lebelo. Ga ke kgone selo!” a akanya.	E re ke eme ke nagane. E re ke lekole gore ke a kwešiša. Ke a kwešiša gore go ipapetša ga Chuck le ba bangwe go dira gore a ikwe a se a thabe. Ke nagana gore se se dira gore kanegelo e be le mathata.

Chuck e be e le lorinyana ye serolwana ya go rwala matlakala. Ka letšatši le lengwe Chuck o ile a tsena tseleng ye kgolo ka morwalo wo mogolo wa maswika.

Chuck o ile a lebelela setimela se se talalerata sa
lephefo se phatša ka lebelo. “Ke duma gore nkabe ke
na le lebelo bjalo ka setimela” gwa akanya Chuck.

Chuck o ile a lebelela pese ye kgolo ya mmala wa
namune e feta. “Ke duma gore nkabe ke le yo mogolo
bjalo ka pese,” Chuck a nagana bjalo.

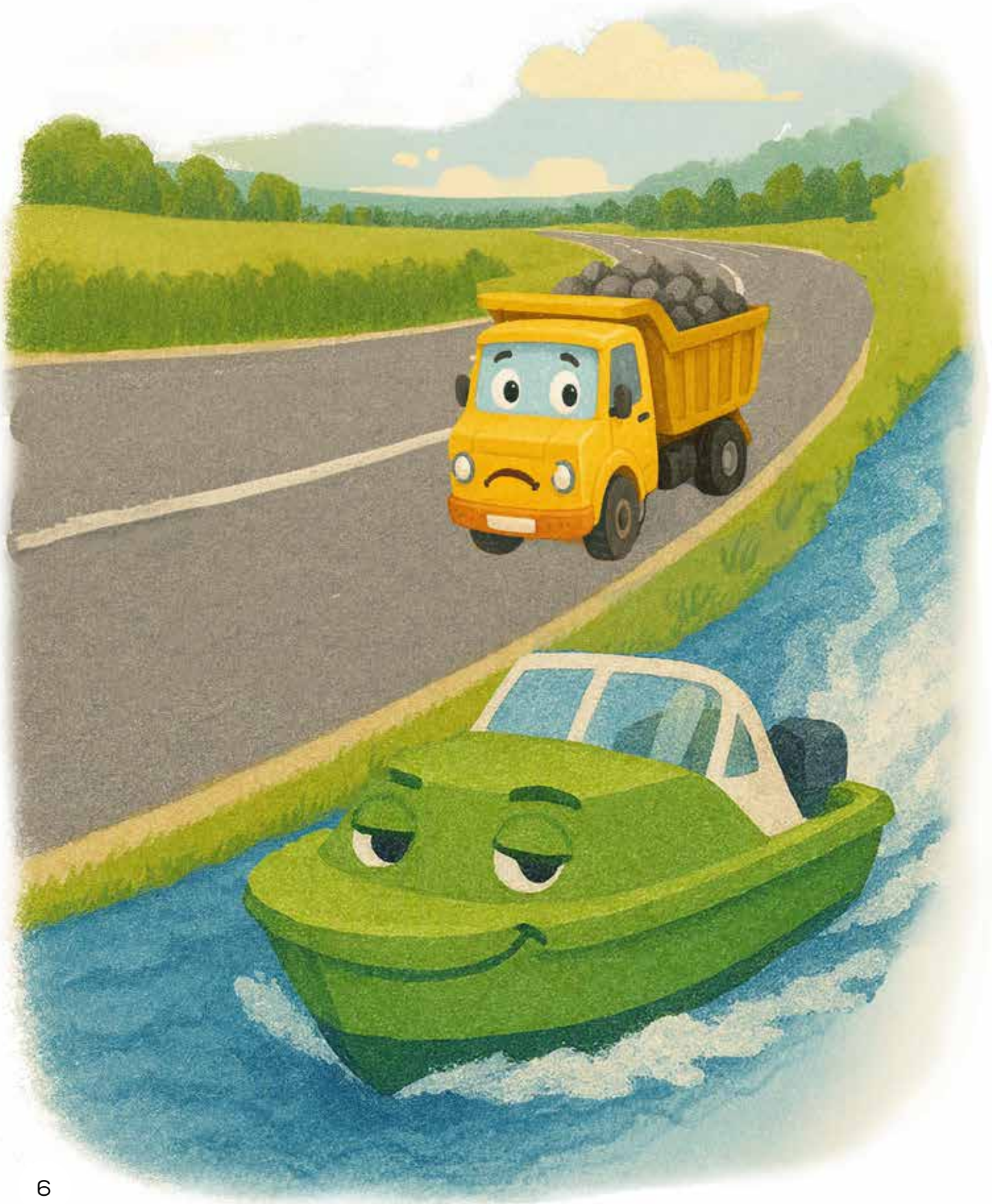

Chuck a bona sefofane se segolo se sešweu sa go phadima se fofa godimo lefaufaung. “Ke duma gore nkabe ke phadima bjalo ka sefofane,” gwa akanya Chuck.

Chuck a bona lori ye botse ye khubedu tseleng. “Ke duma gore nkabe ke le botse bjalo ka lori yela ye khubedu,” gwa akanya Chuck.

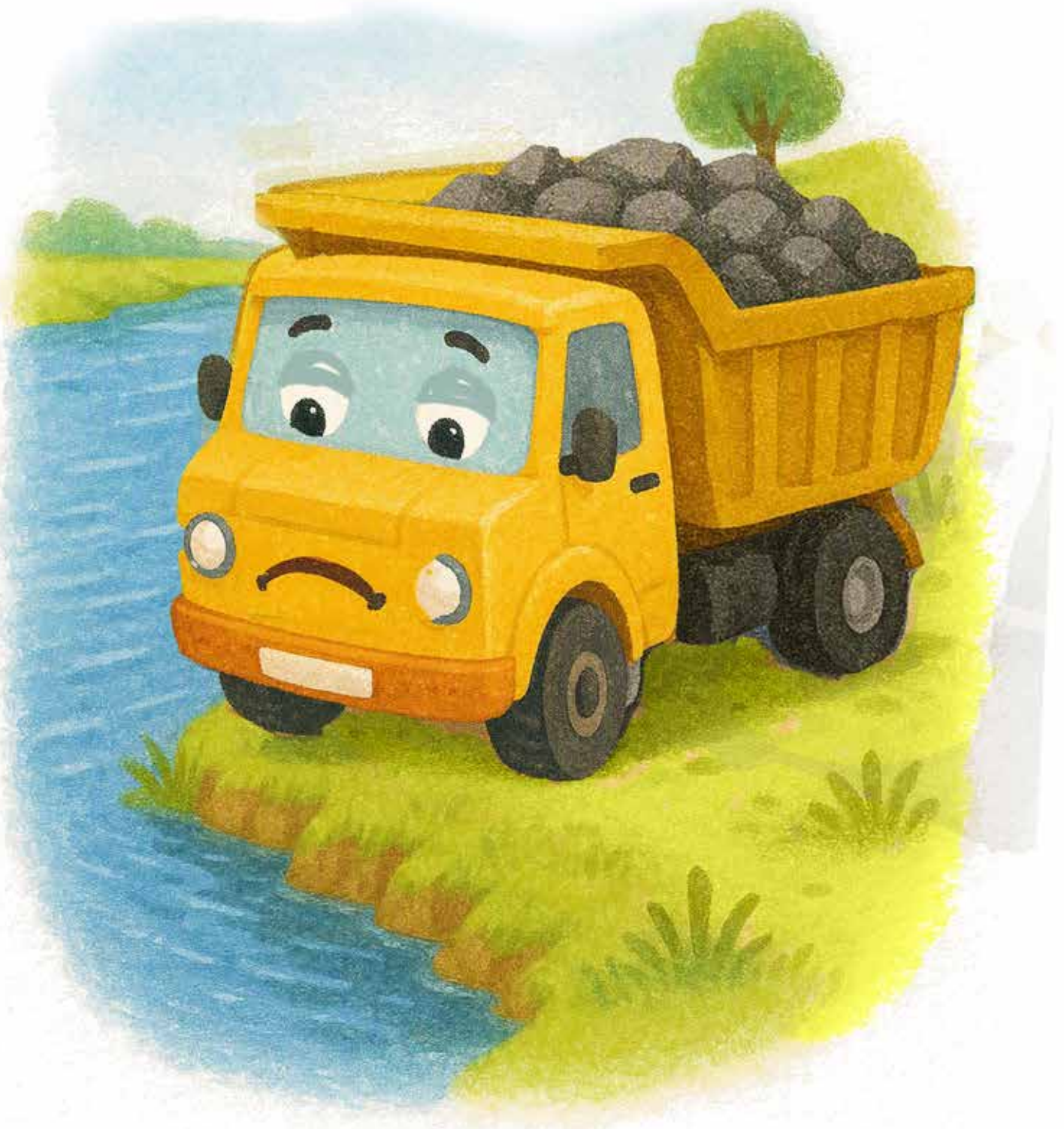
Chuck a bona sekepe sa go taga se setalamorogo se phatša ka nokeng. “Ke duma ge nkabe ke taga bjalo sekepe sela se setala,” gwa akanya Chuck.

Chuck a bona koloi ya mokato ye botse ye mpsha ye khubedu. “Ke duma gore nkabe ke le botse bjalo ka koloi yela ye mpsha ya mokato,” gwa akanya Chuck.

Chuck a dula kgausi ga noka, a nyamile. “Yo mongwe le yo mongwe o na le lebelo goba ke yo mogolo goba o botse go mpheta! gwa akanya Chuck ka manyami. “Ke a inyatša. Ga ke na le lebelo. Ga ke kgone selo!” a akanya.

Ka pelapela, Chuck a bona mošemane a wela ka nokeng.

“Thušang! Thušang!” mošemane a goeletša.
“Nthušeng hle batho! Nthušeng hle batho!”

“Nka se kgone go ema,” gwa realo setimela. “Ke kitima ka lebelo le legolo.”

“Nka se kgone,” gwa realo pese. “Ke ema fela mo go emago dipese”.

“Re ka se kgone,” gwa realo lori le koloi ya mokato.
“Re ka se kgone go tsena ka meetseng”.

“Nka se kgone,” gwa realo sefofane. “Ke godimo kudu”.

“Nka se kgone,” gwa realo sekepe. “Moya o tšutla ka maatla ke tla palelwa ke go retologa.”

Chuck o be a sa kgone go tsena ka meetseng. Eupša
Chuck o be a le bohlale. O ile a ba le leano!

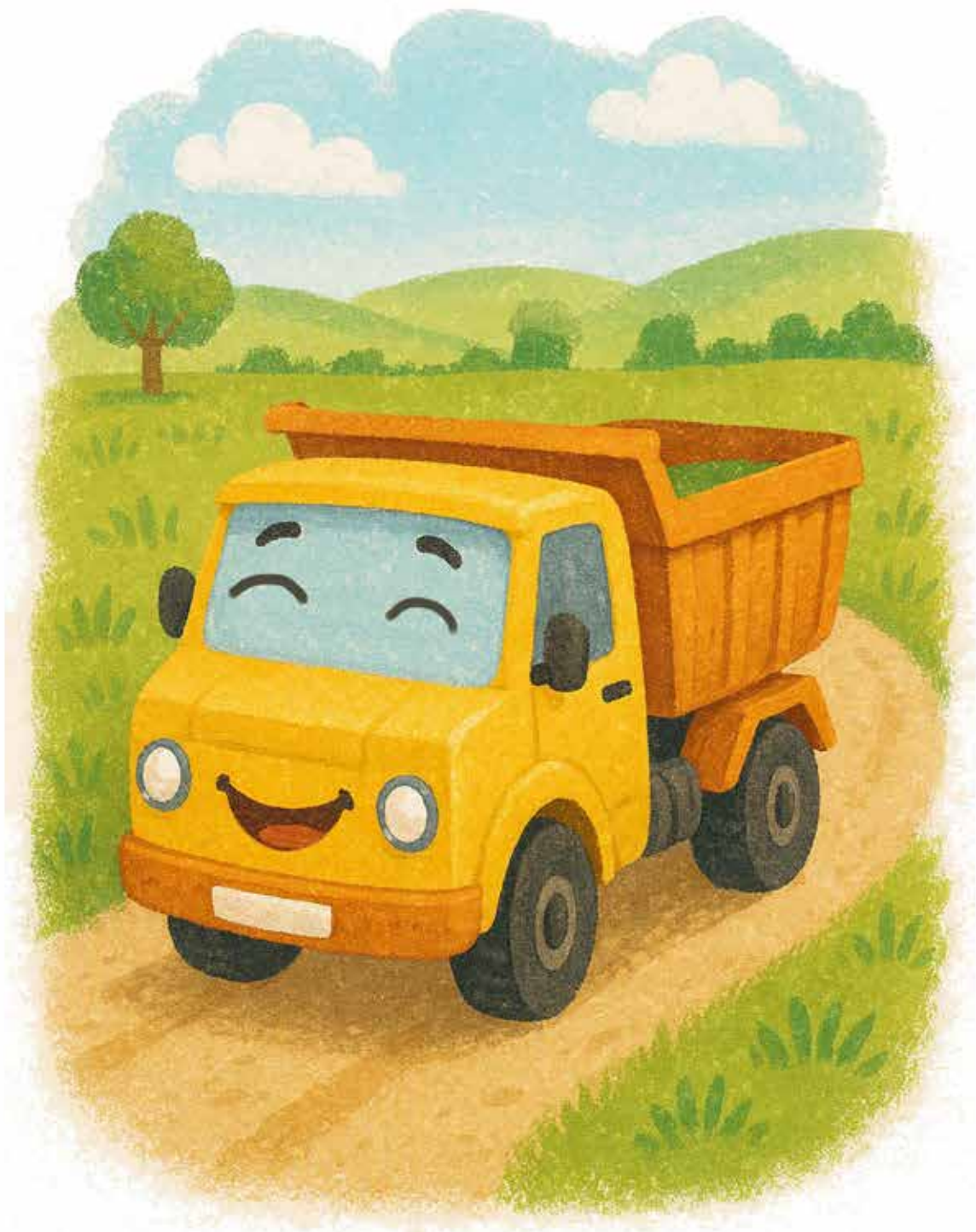
“Ke tla go thuša!” gwa realo Chuck. O ile a kgothola
maswika ao a bego a a rwele gomme a theošetša
matipane ka meetseng gore mošemane a kgone go
namela a tšwe ka meetseng.

“Ke a leboga!” gwa goeletša mošemane. “Ke
phologile!”

“Ke leboga wena mogale, lori ye Serolwana!”
mošemane a realo.

Chuck a gomela gae ge a fetša go phološa
mošemanyana. “Nka no ba ke se yo mogolo goba ke
se na le lebelo goba ke se yo mobotse,” gwa akanya
Chuck, “eupša ke yo bohlokwa le nna! Ke ithata ke le
ka mokgwa wo ke lego ka gona.”

Go bala 1

Naa Chuck ke eng?

Chuck ke lorinyana ya matipane ye serolwana.

Naa Chuck o nyaka go ba eng?

- setimela sa lephefo
- pese ye kgolo
- sefofane sa go phadima
- lori ye botse
- sekepe sa go taga
- koloi ya mokato ye botse ye mpsha

Ke ka lebaka la eng Chuck a ile a dula

- nokeng a nyamile?
- Ke ka lebaka la gore o be a duma go ba yo mogolo.
- Ke ka lebaka la gore o be a duma go ba le lebelo.
- Ke ka lebaka la gore o be a duma go phadima.
- Ke ka lebaka la gore o be a duma go taga.
- Ke ka lebaka la gore o be a duma go fofa.
- Ke ka lebaka la gore o be a duma go tsena ka meetseng.
- Ke ka lebaka la gore o be a duma go swana le dinamelwa tše dingwe tšeo a di bonago.

Go bala 2

Naa Chuck o ile a phološa mang?

O ile a phološa mošemane a wetše ka nokeng.

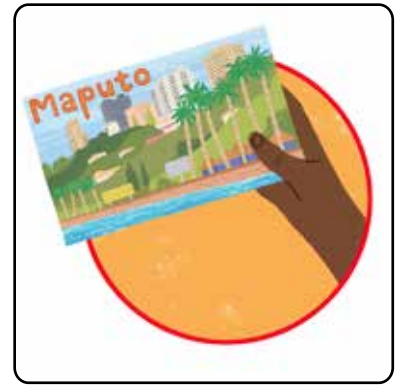
Naa mošemanyana o rileng go Chuck ge a fetša go mo phološa.

O ile a re “Ke a leboga” gomme a bitša Chuck mogale.

Ke ka lebaka la eng ge mafelelong a kanegelo Chuck a tšea sephetho sa gore o bohlokwa?

- Ke ka lebaka la gore o na le leano le le kaone.
- Ke ka lebaka la gore o kgona go dira seo go se nago le motho yoo a kgonago go se dira
- Ke ka lebaka la gore ke yena fela yo a kgonago go phološa mošemane.
- Ke ka lebaka la gore o itumetše ka seo a se dirilego.
- Ke ka lebaka la gore o lemoga gore o kgethegile ka tsela ya gagwe a nnoši.

KANEGELO YA 2 MATŠATŠI A MAIKHUTŠO A MAREGA

Tabakgolo: Re na le lehufa

**Tshedimošo ya
bo ka Morago**

- Kanegelo ya dingwalwa tša boikgopolelo.
- E diragatšwa mo Afrika Borwa.
- E diragala matšatši a lehono.
- Kanegelo ye e tla thuša barutwana ba gago go kwešiša gore go ikwa re hufegela maitemogelo a batho ba bangwe go ka dira gore re hlokomologe dinako tše di kgethegilego maphelong a rena.

**Leano la Kwešišo: Dira
dikgokagano**

- Seo e lego sona: Go nagana ka fao kanegelo e amanago le bophelo bja gago, gammogo le dipuku tše dingwe, goba lefase.
- Go reng re se šomiša: Go kwešiša kanegelo bokaone ka go e kgokaganya le dilo tše o šetšego o di tseba.
- Ka fao e thušago: E dira gore kanegelo e be le mohola kudu le go ba bonolo go e gopola.

**Dintlha tše o ka di
abelanang le barutwana
ba gago**

- Ge bana ba boela sekolong ka morago ga maikhutšo, gantši ba anegela bagwera ba bona ka seo ba se dirilego le moo ba tšwago.
- Malapa ao a fapanego ba ja matšatši a bona a maikhutšo ka mekgwa ya go fapana mola batho ba bangwe ba itulela ka gae le malapa a bona.
- Ka nako tše dingwe batho ba bangwe ba rata go šwantšha maitemogelo a bona le a ba bangwe. Nakong ye ngwe go kwa seo se kgahlišago se diregilego go ba bangwe gomme ra duma ge nkabe se diragetše rena.
- Go fetša nako le ba lapa go ka ba selo se se kgethegilego, le ge o ka se tšee leeto. Ga go nyakege gore o ye kgole gore o be le maikhutšo a mabotse. Go fetša nako le batho bao o ba ratago le gona go ka hlama dikgopolo tše di thabišago.

Go šomiša mokgwa wo:

Letlakala le temana	Go bala	Bolela
17,4	“Hmm,” gwa realo Lotanang. “Ke nyaka go ya moo.”	Mmalo, diphororo tšeo di bonala di makatša! Nka dira kgokagano le Lotanang. Mogwera wa ka wa potego o ile a ya safari. O ile a mpontšha diswantšho ka moka tša leeto la gagwe. Ge ke bona diswantšho tšeo, e ile ya dira gore le nna ke nyake go tšea maeto!
20,2	“Mna Mabowe o dutše gae, bjalo ka nna!” gwa nagana Lotanang.	Lotanang o kgokakganya maitemogelo a gagwe ke a Mna. Mabowe. O ikwa a thabile ka gobane yena le Mna. Moboyaba dirile se se swanago ka matšatsi a maikhutšo.

Gosasa e tla ba letšatši la mathomo la go boela
sekolong ka morago ga maikhutšo a marega.
Lotanang o ile a pholeša dieta tša gagwe. O ile a
phutha mokotlana wa gagwe wa sekolo. Lotanang o
be a fela pelo ya gore bo sa neng.

E rile e sa le mesong Lotanang o ile a kitimela sekolong.

Ge a fihla a bona Itumeleng meswinking.

“Dumela Lotanang! O be o ile kae nakong ya maikhutšo?” a mmotšiša.

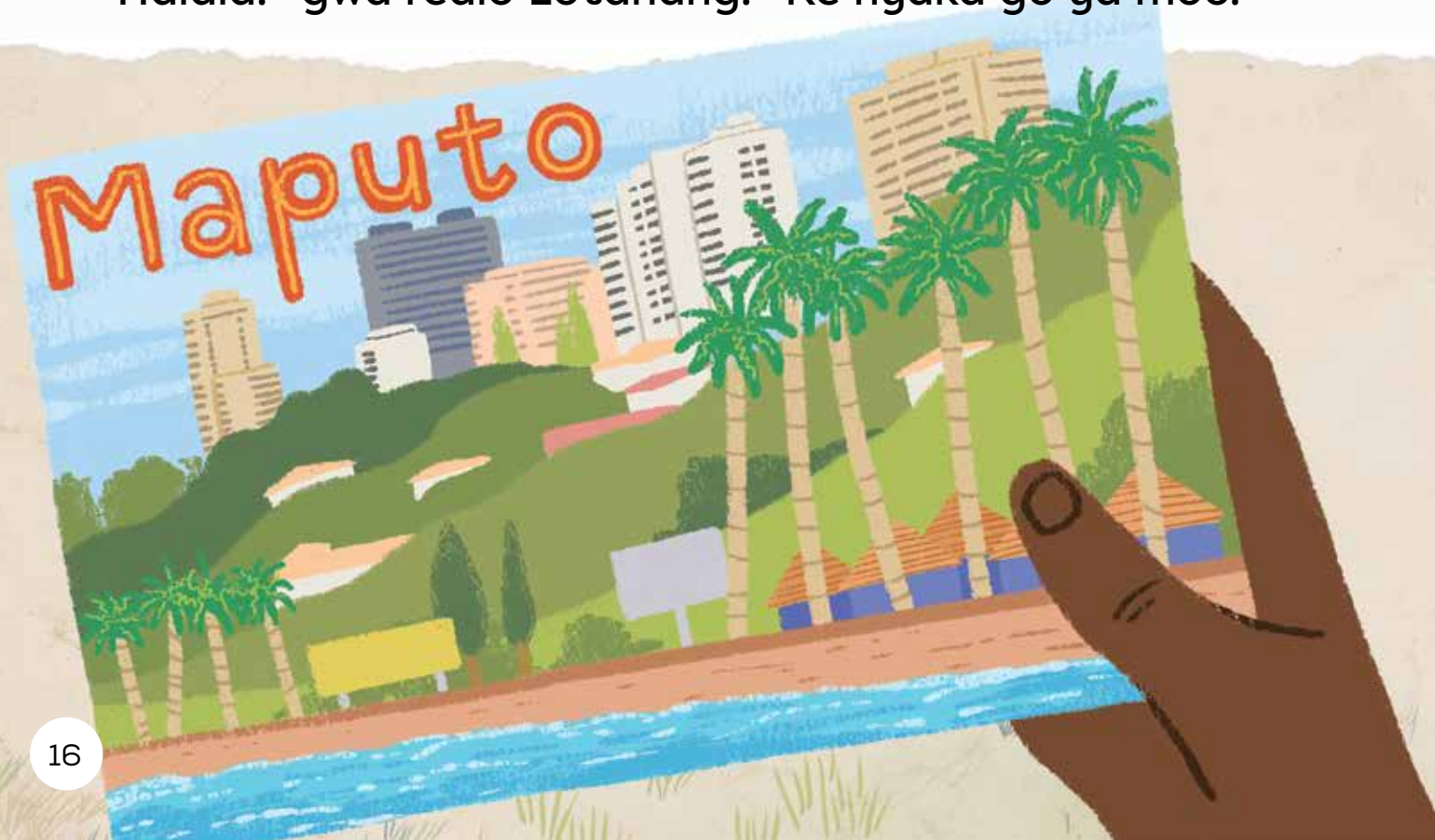
“Ke be ke dutše gae.” gwa realo Lotanang. “Naa wena o be o ile kae?”

“Ke be ke etetše rakgadi go la Maputo.” a realo. “Naa o kile wa ya gona?”

“Aowa,” gwa realo Lotanang. “Go bjang gona kua?”

“Go na le meago ye metelele.” a realo. “Gape go na le lebopo kgauswi, ebile ke bone lewatle!”

“Halala!” gwa realo Lotanang. “Ke nyaka go ya moo.”

Go tloga moo, Lerato a kitimela meswinking.

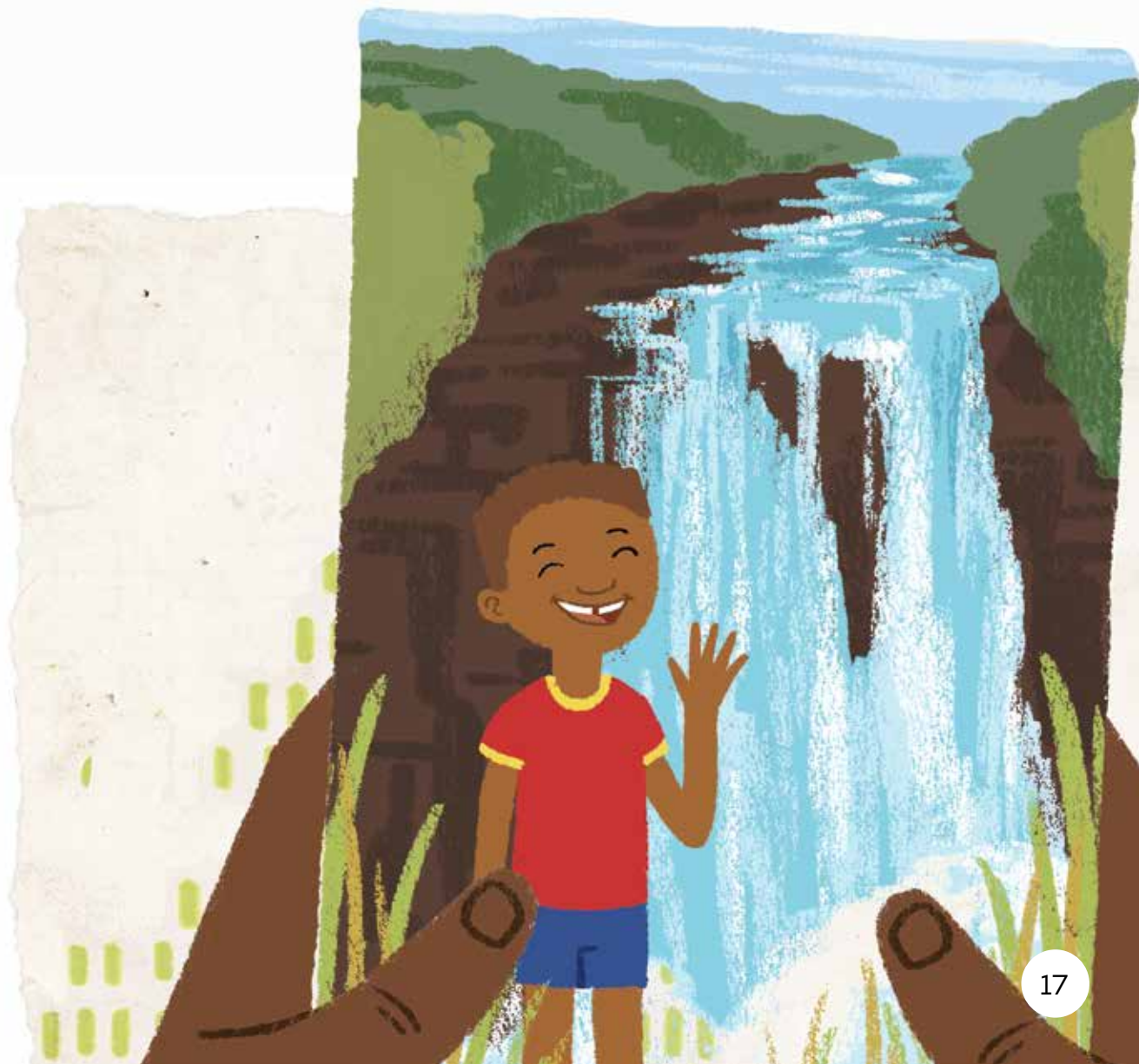
“Dumelang dithaka!” a realo.

“O be o ile kae nakong ya maikhutšo?” Lotanang a botšiša.

“Ke be ke ile Zimbabwe.” gwa realo Lerato. “Ke be ke etetše koko wa ka. Re ile ra tšea leeto le letelele la pese. Re bone diphororo tše kgolo.” a realo. “Tšona di bitšwa gore ke Diphororo tša Victoria!”

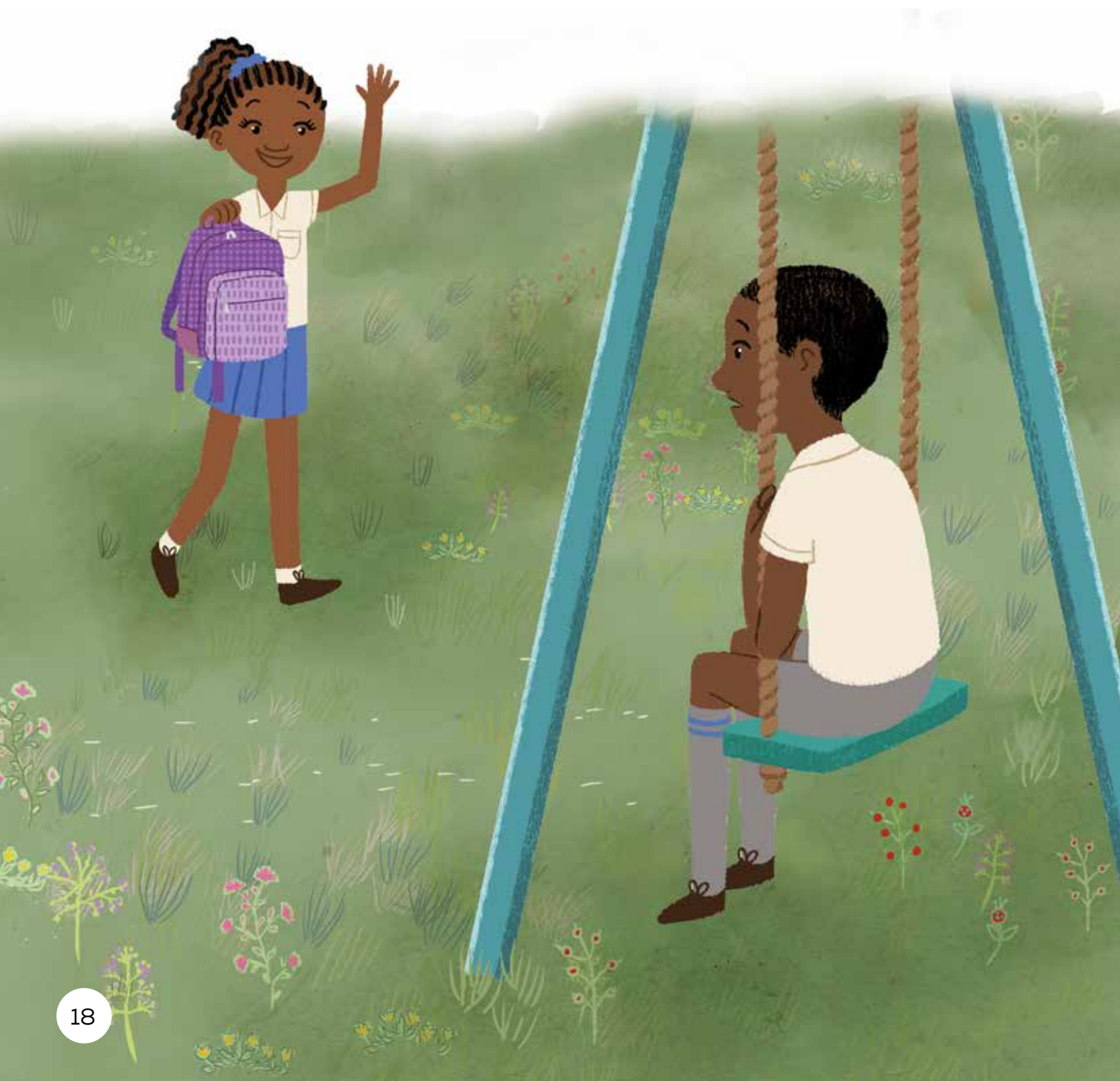
“Hmn!” gwa realo Lotanang.

“Ke nyaka go ya gona.”

Mafelelong, Kgopotšo a tla meswinking a athile mokotlana wo moswa ka magetla. “Bonang mokotlana wo moswa woo ke o hweditšego go la Johannesburg,” a realo. “Go na le mabenkele a mantši kudu gona!” a realo. “Gape go na le Mabenkelegoparara!”

“Ee!” gwa realo Lotanang. “Ke nyaka go ya moo.”

Lotanang o be a sa kwe bose ka go boela sekolong.
“Ke duma e ke nkabe ke ile lefelong le lengwe le leswa,”
Lotanang a nagana. “Se ke se dirilego ke go dula gae.”
Tšhipi ya Ila.

E be e le nako ya bokgoni bja go ngwala. “Lehono re ile
go ngwala ka seo re se dirilego nakong ya maikhutšo!”
gwa realo Mna. Moboya.

Lotanang a nyama. “Bjale ke tla ngwala ka eng? Ga ke
nyake motho a bona letlakala la ka la go swabiša,” a
nagana.

Mna. Moboyao ile a bontšha barutwana gore ba dire eng. O ile a thala seswantšho sa gagwe letlapeng. O ile a botša barutwana ka maikhutšo a gagwe. “Ke dutše gae ka bala dipuku tše ntši.” gwa realo Mna Mabowe. “Ke bjetše ditamati tše diswa ka serapaneng sa ka. Ke bile le sebaka sa go dula le ba lapa la ka,” a realo.

Mna. Moboyao dutše gae, bjalo ka nna!” gwa nagana Lotanang.

Mna. Moboyao boditše barutwana gore ba nagane ka maikhutšo a bona. Lotanang a budulala. A nagana ka go dula le mmagwe a bala. A ba a nagana ka go fetša diiri a thala le kgaetšedi ya gagwe yo monyenyanane. A nagana ka letšatši leo buti wa gagwe a tlilego gae ka lona gomme ba bapala kgwele ya maoto mmogo.

Ge ba fetša go ngwala Mna. Moboyaa botšiša gore ke mang yo a ratago go bolela. Letsogo la Lotanang e bile la pele la go ya godimo.

Go bala 1

Naa Itumeleng o ile kae nakong ya maikhutšo a marega?

O ile Mozampiki.

Naa Lerato o ile kae nakong ya maikhutšo a marega?

O ile Zimbabwe. O etetše Diphororo tša Victoria.

Naa Kgopotšo o ile kae nakong ya maikutšo a marega?

O ile Johannesburg.

Naa o ka kgokaganya ditiragalo? O be o ka ikwa bjang ge bagwera ba gago ka moka ba ile mafelong a go kgahliša nakong ya maikhutšo?

- Ke nagana gore ke be ke tla...
- Ge bagwera ba ka ba sepetše, ke be ke tla...

Go bala 2

Naa Lotanang o be a nyaka go etela kae?

O be a nyaka go etela mafelong ka moka ao bagwera ba gagwe ba a etetšego. O be a nyaka go etela Mozampiki, Zimbabwe, le Johannesburg.

Naa Mna Mabowe o dirile eng nakong ya maikhutšo?

O dutše gae. O bjetše ditamati ka serapaneng sa gagwe. O badile dipuku tše dintši. O bile le nako le ba lapa la gagwe.

Naa Lotanang o ikwele bjang ge a lemoga gore Mna Mabowe o dutše gae bjalo ka yena?

O ile a ikwa bokaone. Ga se a nyama ka gore o dutše gae go swana le morutiši wa gagwe.

Naa o kgokaganya ditiragalo? Lotanang o na le lehufa ka dilo ka moka tšeo bagwera ba gagwe ba di dirilego. Naa o ka nagana ka nako yeo o kilego wa ikwa o na le lehufa?

- Ke bile le lehufa bjalo ka Lotanang ge...
- Seo se nkgopotša mola...

KANEGELO YA 3 THABO O HLAKEYA MAE

Tabakgolo: Re dira diphošo

Tshedimošo ya bo ka Morago

- Kanegelo ya dingwalwa tša boikgopolelo.
- E diragatšwa mo Afrika Borwa.
- E diragala matšatši a lehono.
- Kanegelo ye e tla thuša barutwana ba gago ka moo ditšhitišo di ka hlolago diphošo ka gona le ka fao re swanetšego go dula re nepišitše ge re na le maikarabelo.

Leano la Kwešišo: Dira ditshekatsheko

- Seo e lego sona: Go tšea sephetho ge e ba o rata kanegelo goba diphetho tšeo baanegwa ba di tšerego.
- Go reng re se šomiša: Go bopa dikgopolo tša gago le go kwešiša kanegelo maamong a a tseneletšego.
- Ka fao e thušago: Go go thuša go nagana ka molaetša wa kanegelo le seo o se dumelago mabapi le wona.

Dintlha tšeo o ka di abelanang le barutwana ba gago

- Ka nako ye ngwe ga go bonolo go dula o nepišitše ge selo sa go thabiša se direga. Batho ba ka gakantšhega ge ba bona goba go kwa kwa se sengwe sa go thabiša, le ge e le gore ba nyaka go dira mošomo o mongwe wo bohlokwa.
- Ge re dira dikgetho, go ka ba le ditla-morago. Ka dinako tše dingwe phošo e a direga ka gobane re kgaotša go ba šedi.
- Motho mang le mang a ka dira diphošo ka nako ye ngwe. Nakong tše dingwe re dira diphošo le ge re leka go dira dilo tša nnete.
- Kanegelo ye gape e re hlohleletša go nagana ka diphošo tša rena gore re tlogele go di boeletša. Mmago Thabo le mong wa lebenkele ba mo lemoša gore a hlokomele. Se se ka bolela gore o kile a dira diphošo tša mohuta woo kua morago.

Go šomiša mokgwa wo:

Letlakala le temana	Go bala	Bolela
28,2	“Ke a leboga! O sware dilo tše gabotse gore o se pšhatle mae,” gwa realo rakgwebo. “O se tshwenyega, Mna Kgoroba, ka mehla ke a hlokomela,” Thabo a realo ge a etšwa ka lebatl.	E re ke eme ke lekole semelo sa Thabo. Ke nagana gore Thabo o phela a pšhatla dilo ka lebaka la gore mang le mang o mo gopotša gore a hlokomele. Ke dira ditekolo tša gore e ka no se be motho wa go hlokomela.
30,1	Go lokile, mohlomongwe nka raga gatee fela! “Mma a ka se tsebe!” Thabo a nagana ge a kitimela go bagwera ba gagwe. O lekile go kitima ka tlhokomelo. O be a sa nyake go pšhatla mae!	E re ke eme ke lekole semelo sa Thabo. Ke dira tekolo ya gore ga se gore o tloga a hlokomela. Mang kapa mang ka kanegelong o mo gopotša go re a hlokomele... eupša bjale, o kitima ka mae! Seo ga se laetše go hlokomela.

Mmago Thabo o be a lokiša dijo tša mantšiboa.

“Ke sa ya go bapala kgwele ya maoto le bagwera ba ka!” Thabo a goeletša a tšwa ka lebatl.

“Ema!” mmago Thabo a goeletša. “Hle kitimela lebenkeleng o reke mae ao a tshelago le lepotlelo la maswi.” gwa realo mmagwe ge a mo fa lenaneo la go reka le tšhelete.

Thabo o be a sa nyake go ya lebenkeleng eupša a myemyela ebile a re, “go lokile mma!”

“Ke a leboga! Hle o hlokomele gore o se pšhatle mae ao.” gwa realo mmagwe.

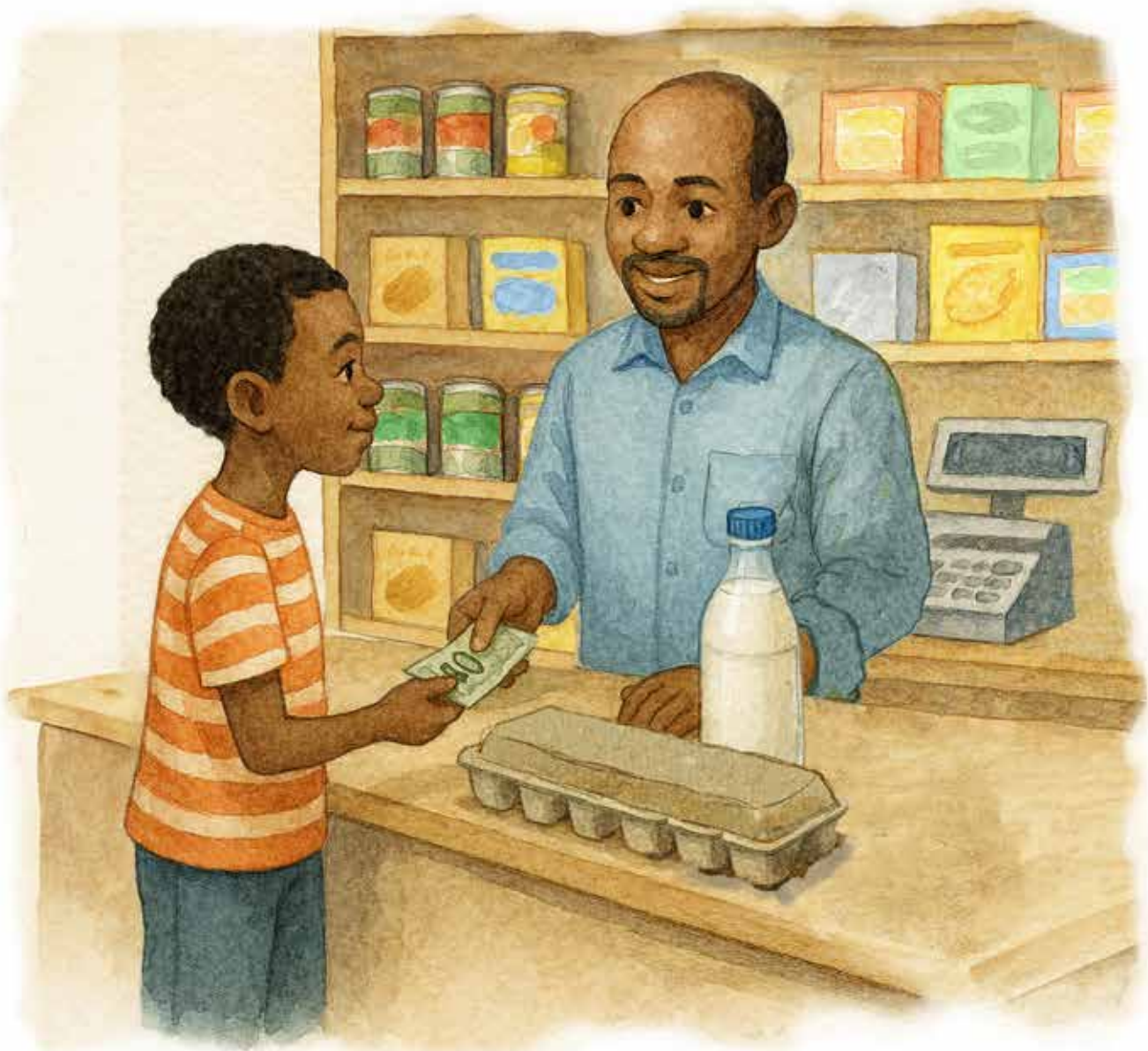
“O se tshwenyenge Mma, ke tla hlokomela.” Thabo a realo a tšwa ka lebatl.

Thabo o ile lebenkeleng. Ge a fihla, a bala lenaneo la gagwe la go reka. O tšere mae le maswi. Ke moka a ya khaontareng a lefa. O filera kgwebo tšhelete.

“Ke a leboga! O sware dilo tše gabotse gore o se pšhatle mae.” gwa realo rakgwebo.

“O se tshwenyege, Mna. Kgoroba, ka mehla ke a hlokomela.” Thabo a realo ge a etšwa ka lebatl.

Thabo o sepetše ka tlhokomelo go leba gae. O be a sa nyake go pšhatla mae!

Thabo a kwa bagwera ba gagwe. O be a kgona go kwa ba sega. O be a kgona go kwa ba raga kgwele.

“Ge ke fetša go bea mae le maswi, ke tla boa ka tlo bapala.” Thabo a nagana.

Thabo o tšwetšepele a sepela ka tlhokomelo a lebile gae. O be a sa nyake go pšhatla mae!

Ka morago Thabo a kwa mogwera wa gagwe Mokwi a mmitša. “Thabo, etla re bapale! Re a go nyaka!” Mokwi a mmitša.

Go lokile, mohlomongwe nka raga gatee fela! “Mma a ka se tsebe!” Thabo a nagana ge a kitimela go bagwera ba gagwe. O lekile go kitima ka tlhokomelo. O be a sa nyake go pšhatla mae!

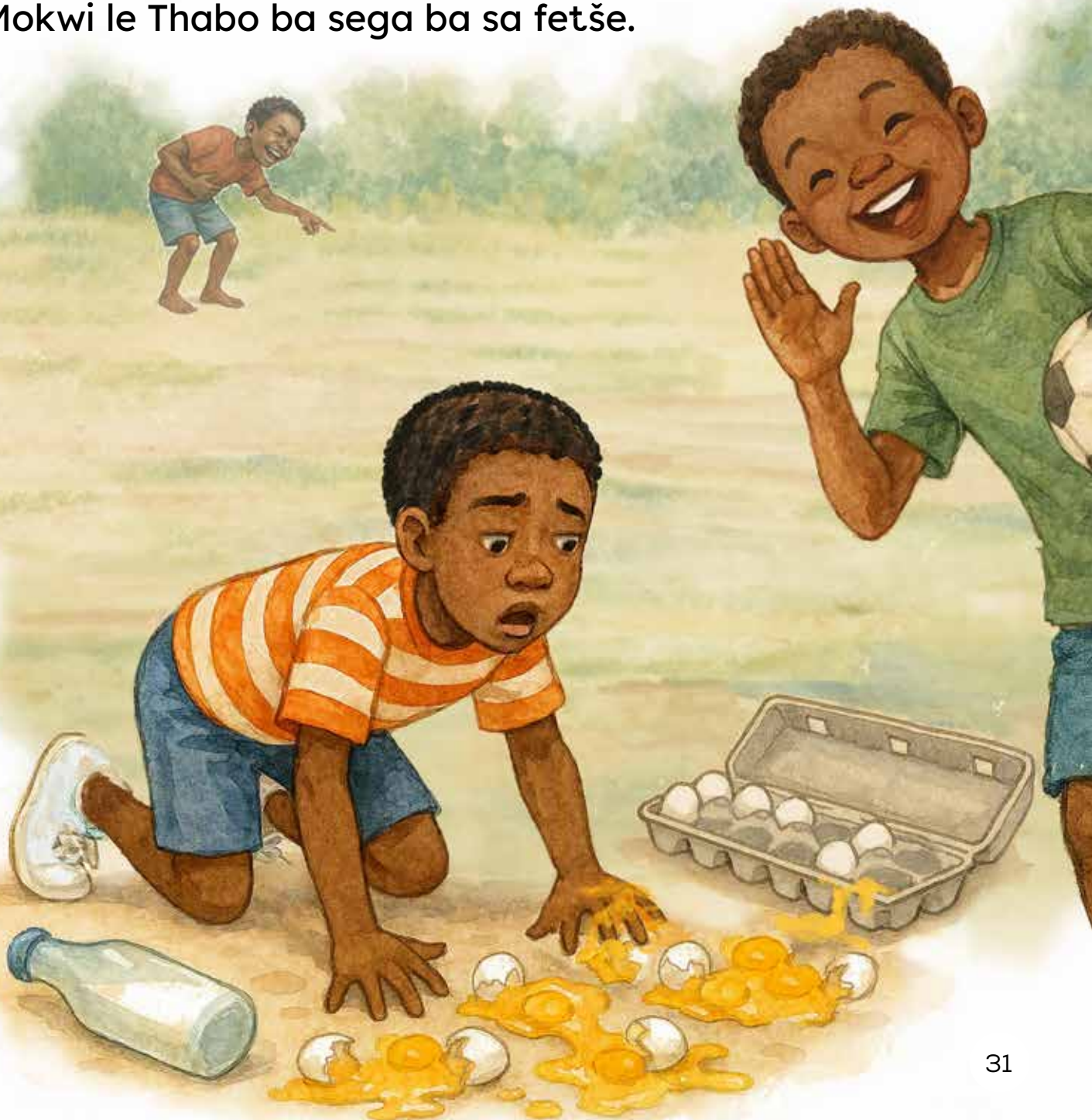

Erile ge Thabo a thoma go kitimela bagwera ba gagwe, a thetšwa ke leswika tseleng. Therei ya mae ya wela fase. Mae a go pšhatlega a be a tletše gohle. Thabo o be a tloditšwe ke mae a go thelela!

“Jonnajoo!” Thabo a lla. “Ke tla botša mma ka reng?”

“O no mmotša gore o dirile mae a go hlakanywa!”
Mokwi a hlaba metlae.

Mokwi le Thabo ba sega ba sa fetše.

Go bala 1

Naa Thabo o swanetše go reka eng lebenkeleng?

O swanetše go reka mae le maswi.

Ke mang yo a bitšago Thabo gore a tle go bapala?

Mogwera wa gagwe Mokwi o mmiditše go tlo bapala.

Ke ka lebaka la eng Thabo a tšere sephetho sa go bapala?

- Ke ka lebaka la gore mogwera wa gagwe Mokwi o mmiditše go tlo go bapala.
- O be a nagana gore o tla kgona go bapala kgwele ya maoto a sa pšhatle mae.
- O be a nagana gore o tla raga gatee fela.
- O be a nagana gore mmagwe a ka se tsoge a tsebile.

Go bala 2

O nagana gore mmago Thabo o tla ikwa bjang ge a fihla gae?

Ke nagana gore o tla... ka gore...

O nagana gore Thabo o ikwa bjang ge a pšhatlile mae? Ke ka lebaka la eng?

Ke nagana gore o... ka gore...

Naa o nagana gore Thabo ke motho wa go hlokomela? Hlaloša karabo ya gago.

- Aowa, ke nagana gore ga se motho wa go hlokomela. Ke nagana bjalo ka gore bobedi mmagwe le rakgwebo ba mmoditše gore a hlokomele. Ge eba ba be ba nagana gore o a hlokomela, ba be ba sa hloke go mo gopotša.
- Aowa, ke nagana gore ga se motho wa go hlokomela ka gore o tšea sephetho sa go bapala kgwele ya maoto a sa swere mae.
- Ga ke nagane gore ke motho wa go hlokomela ka gore o kitimela mogwera wa gagwe a swere mae.
- Ge nkabe Thabo e le motho wa go hlokomela, nkabe a išitše mae gae pele. Ga ke nagane gore o a hlokomela ka gore ga a ye gae pele – o yo bapala kgwele ya maoto.

KANEGELO YA 4 MOLEKWANA WA MMETSE WO BOLETA WA LERATO

Tabakgolo: Re dira diphošo

Tshedimošo ya bo ka Morago

- Kanegelo ya dingwalwa tša boikgopolelo.
- E diragatšwa mo Afrika Borwa.
- E diragala matšatši a lehono.
- Kanegelo ye e tla thuša barutwana ba gago go kwešiša gore boitshepo ntle le go itlwaetša go ka lebiša diphošong, le gore go ithuta go tšwa maitekong le go phegelela.

Leano la Kwešišo: Diragatša kakanyo

- Seo e lego sona: Go phopholetša dilo tšeo mongwadi a sa di hlalošego thwii, a šomiša mehlala kanegelong.
- Go reng re se šomiša: Go kwešiša ditlhalošo tše di tseneletšego le melaetša ye e utilwego.
- Ka fao e thušago: Go go thuša go fihlelela diphetho ge o bala, le go kwešiša kanegelo le baanegwa bokaone.

Dintlha tšeo o ka di abelanang le barutwana ba gago

- Mabokgoni a mmetse a nyaka gore o itlwaetše gore o tšwelepele. Go tšwelela ka mmetse gabotse o swanetše go itlwaetša ka mehla. Go itlwaetša go re thuša go gopola le go kwešiša mabokgoni a maswa.
- Barutiši ba fa mešomo ya gae go thuša barutwana go ithuta. Mošomo wa gae ke woo barutiši ba fago barutwana go ba thuša go itlwaetša seo ba se rutilwego ka phapošing.
- Melekwan e šomišwa go thuša go lekola seo barutwana ba se dirago le seo ba sa se kwešišego. Melekwan e thuša morutiši go bona seo barutwana ba se tsebago le seo ba sa swanetšego go ithuta sona
- Go ba le boitshepo bjo bo feteletšego go ka baka mathata ka gobane ge re nagana gore selo se itšego se bonolo, re ka no se itlwaetše goba ra se itokišetše ka mo go lekanego, ke moka re ka dira diphošo ge re lekwa.

Go šomiša mokgwa wo:

Letlakala le temana	Go bala	Bolela
36,1	Ge barutwana ba bangwe ka moka ba kopolla dipotšišo ka dipukung tša bona, Lerato yena o be a thalathala.	Ke phetha ka gore Lerato o nagana gore o kgona Mmetse le gore ga go nyakege gore a ka leka ka maatla goba go theeletša ka phapošing.
43,1	Ge Mdi. Bapela a ba fa molekwana, ba mphato wa Lerato ba phakišitše go fetša dipotšišo. Lerato yena o ngwadile ka go nanya. O ile a thoma go tšwa sethitho. “Molekwana wo o bothata! Molekwana wo ga se wa loka!” a nagana.	Ke akanya gore Lerato ga se a ka a itlwaetša ka mo go lekanego, ka fao teko e bonagala e le bothata go yena.

Ka mehla Lerato o be a šoma gabotse ka dipalo. O be a kgona go bala go ya go ile. O be a kgona go hlakanya dipalo ka hlogo. O be a nagana gore Dipalo di boleta.

Ge Mdi. Bapela a ruta mphato ka thuto ya go ntšha, Lerato o be a nagana gore go boleta.

Mdi. Bapela o ile a ngwala dipotšišo letlapeng. O laetše barutwana ka moka gore ba di kopolle. Ge barutwana ba bangwe ka moka ba kopolla dipotšišo ka dipukung tša bona, Lerato yena o be a no thalathala.

“Ke kgona dipalo. Dipalo di boleta. Go itlwaetša go nna ga go bohlokwa!” a nagana.

Ge Mdi. Bapela a šoma dipotšišo tše le barutwana,
Lerato yena a lebelela ka ntle ga lefasetere. A nagana
ka dilo ka moka tšeo a bego a nyaka go di dira ka ntle.

“Ke kgona dipalo. Dipalo di boleta. Ga go bohlokwa go
itlwaetša!” a nagana.

“Lebelelang diphošo tša lena gomme le bone gore le phošetše kae!” Mdi. Bapela a laela mphato. Ge ba mphato wa Lerato ba lebelela diphošo tša bona, yena a ya ntlwaneng.

“Ke kgona dipalo. Dipalo di boleta. Ga nke ke dira diphošo!” a nagana.

Mdi. Bapela o ba abetše letlakalatšhomo. “Šomang dipotšišo tše tša mošomo wa gae! Re ithuta ka go itlwaetša ka mehla!” Mdi. Bapela a botša mphato. Lerato o ile a lokela letlakalatšhomo ka mokotlaneng wa gagwe.

“Ke kgona dipalo. Dipalo di boleta. Mošomo wa gae ga o bohlokwa go nna!” a nagana.

Bošego bjoo, ge ba mphato wa Lerato ba ithuta thuto ya go ntšha ka boima, Lerato yena o ile a bogela thelebišene.

“Naa o na le mošomo wa gae?” tatago Lerato a mmotšiša.

“Aowa,” a aketša.

“Ke kgona dipalo. Dipalo di boleta. Ga go go bohlokwa gore ke dire mošomo wa gae!” a nagana.

Letšatši leo le latelago kua sekolong, Mdi. Bapela o ile a kgobokanya mošomo wa gae. “Lerato, mošomo wa gago o kae?” a botšiša.

“Ke o lebetše gae,” Lerato a bolela maaka. “Eupša o se tshwenyega – ke kgona dipalo!” gwa realo Lerato.

“Lerato, yo mongwe le yo mongwe o swanetše go itlwaetša dipalo! Mang le mang a ka kgona dipalo ge a šoma ka maatla,” gwa realo Mdi. Bapela.

Eupša Lerato o be a sa theeletše. “Ke kgona dipalo. Dipalo di boleta. Go šoma ka maatla ga go bohlokwa go nna!” a nagana.

Ka morago ga matšatši a mmalwa, Mdi. Bapela o ile a bega gore go tla ba le molekwana ka phaphošing letšatši leo le latelago. Lerato o be a sa tšhoga.

“Ke kgona dipalo. Dipalo di boleta. Ke kgona go phasa molekwana wo mongwe le wo mongwe!” a nagana.

Bošego bjoo, ge ba mphato wa Lerato ba ithuta mošomo wa go ntšha, Lerato yena o ile a bogela thelebišene.

“Naa ga le ngwale molekwana gosasa?” tatago Lerato a botšiša. “O swanetše go ithuta!”

“Ke šetše ke ithutile,” a bolela maaka.

“Ebile, ke kgona dipalo. Dipalo di boleta. Go ithuta tšona ga go bohlokwa go nna!” a realo.

Ge Mdi. Bapela a ba fa molekwana, ba mphato wa Lerato ba phakišitše go fetša dipotšišo. Lerato yena o ngwadile ka go nanya. O ile a thoma go tšwa sethitho.

“Molekwana wo o bothata! Molekwana wo ga se wa loka!” a nagana.

Ge Mdi. Bapela a bega a re, “nako e fedile!” Lerato yena o be a feditše seripagare sa dipotšišo fela.

Ge Mdi. Bapela a efa barutwana dipoelo tša molekwana letšatši leo le latelago, Lerato o be a paletšwe.

Ka morago ga sekolo, mola ba phapoši ya Lerato ba tšwele o ile a humana Mdi. Bapela. “Ke dirile phošo Mohumagadi,” a amogela. Ke be ke nagana gore ke kgona dipalo. Ke be ke nagana gore dipalo di boleta. Ke be ke sa itlwaetše le gona go ithuta,” a rothiša meokgo.

Mdi. Bapela o ile a lebelela Lerato ka tiišetšo. “Re ka kgona go ba ditsebi fela ka go itlwaetša,” a realo. “O be o na le bokgoni bja dipalo ka gore o be o dira mošomo wa gae ebile o ithuta.”

“Ke tshepiša gore ke tla šoma ka maatla ka dipalo,” gwa realo Lerato.

Ka morago ga letšatši leo, Lerato o ile a fetola monagano wa gagwe, “Ke kgona dipalo gomme dipalo di boleta ge ke ithuta!”

Go bala 1

Naa Lerato o ile a dira eng ge ba mphato wa gagwe ba kopolla dipotšišo tša dipalo?

Lerato o ile a thalathala.

Naa Lerato o ile a dira eng ge ba mphato ba gagwe ba ithuta thuto ya go ntšha?

Lerato o ile a bogela thelebišene.

Ke ka lebaka la eng Lerato a paletšwe ke molekwana wa thuto ya dipalo?

- Ke ka lebaka la gore o be a sa ithute.
- Ke ka lebaka la gore o be a nagana gore dipalo di boleta.
- Ke ka lebaka la gore o be a se a itlwaetša dipotšišo ka phaphošing goba go dira mošomo wa gae.
- Ke ka lebaka la gore o be a nagana gore o kgona dipalo gomme o be a sa hloke go ithuta.
- Ke ka lebaka la gore nako e be e sa lekana gore a fetše molekwana.
- Ga se a itlwaetša dipotšišo tša gagwe, ka fao o be a sa kgone go šoma ka pela gore a phase molekwana.

Go bala 2

Naa Lerato o dirile phošo efe?

- Ga se a itlwaetša dipalo goba go ithutela molekwana. Yeo e be e le phošo!
- O paletšwe ke molekwana. Yeo e be e le phošo ye kgolo!

Naa Lerato o ithutile eng?

O ithutile gore o kgona dipalo gomme dipalo di boleta ge a itlwaetša ebile a ithuta.

Ke ka lebaka la eng Lerato a se a nagana gore o swanetše go itlwaetša dipalo?

- Ke ka lebaka la gore o be a nagana gore o kgona dipalo.
- Ke ka lebaka la gore o be a nagana gore dipalo di boleta.
- Ke ka lebaka la gore o be a nagana gore a ka se dire diphošo.
- Ke ka lebaka la gore o be a nagana gore ge o kgona selo, ga go bohlokwa go itlwaetša sona.
- Ke ka lebaka la gore o be a sa lemoge gore o swanetše go itlwaetša le go šoma kudu gore o kgone selo.
- O dirile phošo ka go nagana gore ga go bohlokwa go šoma kudu gore o kgone selo.

KANEGELO YA 5 'LLYOD WA SEBINI SE HLWAHLWA

Tshedimošo ya bo ka Morago

- Kanegelo ya dingwalwa tša boikgopolelo.
- E diragala Ghana.
- Ediregile nako e fetilego a se kgale.
- Kanegelo ye e tla thuša barutwana ba gago go kwešiša ka fao go latela phišego ya gago go ka išago katlegong le ka fao batho ba bokgoni ba ka thušago ba bangwe go fihlelela ditoro tša bona.

Leano la Kwešišo: Dira ditshekatsheko

- Seo e lego sona: Go tšea sephetho ge e ba o rata kanegelo goba diphetho tšeo baanegwa ba di tšerego.
- Go reng re se šomiša: Go bopa dikgopolo tša gago le go kwešiša kanegelo maemong a a tseneletšego.
- Ka fao e thušago: Go go thuša go nagana ka molaetša wa kanegelo le seo o se dumelago mabapi le wona.

Dintlha tšeo o ka di abelanang le barutwana ba gago

- Go bina ga se ga boithabišo fela – gape ke mokgwa wa bokgabo. Batho ba diriša go bina go bontšha maikutlo, go anega dikanegelo le go thabiša ba bangwe. Gape go ka dirwa sefaleng goba ka gare ga bidio.
- Batho ba bangwe ba gopola gore mešomo ye mengwe e bohlokwa go feta ye mengwe, nakong tše dingwe batho ba nagana gore Mmetse goba tša Mahlale di bohlokwa go feta go bina goba mehuta ye mengwe ya tša bokgabo.
- Tša bophatlalatši di šomišwa go aba diswantšho le di-bideo le batho ba bantši. Tša bophatlalatši go swana le Instagram e dumelela batho go abelana ka di-bideo le diswantšho le bangwe go ralala le lefase
- 'Phatlalatšompe' e ra gore batho ba kgona go bogela le go abelana ka di-bidio, diswantšho le sengwalwa ka lebelo .

Go šomiša mokgwa wo:

Letlakala le temana	Go bala	Bolela
50,4	Laud o kwele kgatelelo ya gore a tlogele go bina, eupša o tsebile gore a ka se thakgale bophelong ge a sa bine. O tšere sephetho sa gore e be mošomo wa gagwe wa bophelo go fetoša dikgopolo tša batho ka go bina.	E re ke eme ke lekole semelo sa Laud. Ke nagana gore Laud o na le maikemišetšo le boitshepo ka lebaka la gore ga a hwe matwa go seo a se ratago le ge ba bangwe ba mo fetša maatla.
53, 1	Eupša, o lemogile gore o be a sa rate fela go bina - o be a nyaka go thuša dibini tše diswa go fihlelela ditoro tša bona tša go bina.	A nke ke eme gomme ke sekaseke semelo sa Laud: Ke nagana gore Laud o na le seatla se se bulegilego e bile o na le lerato, ka gobane o šomiša katlego ya gagwe go thekga baswa ba bangwe bao ba binago.

Go bina go be go dula go thabiša Laud Konadu. O be a tama a bina ge a eya sekolong. Maoto a gagwe a be a bina ka fase ga tafola letšatši ka moka ka sekolong. O be a bina le ge a kitima lepatlelong la kgwele ya maoto. Nako

le nako ge Laud a bina, o be a sa kgone go tlogela go myemyela.

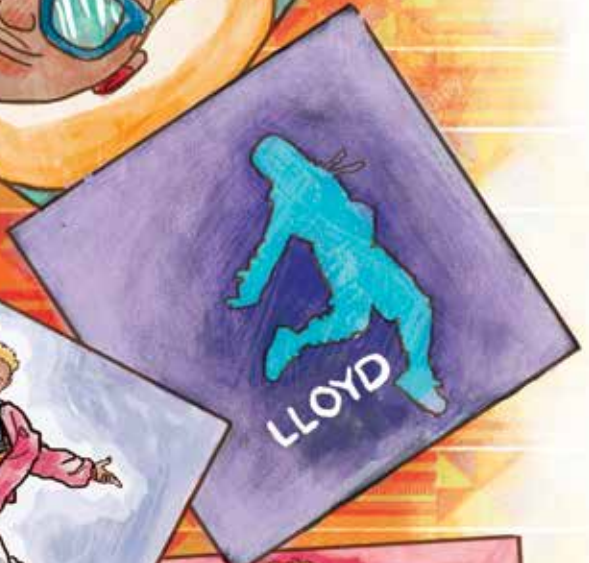
Ge Laud e sa le yo monnyane, batho ba be ba mo senyeletša gore a se ke a bina.

“Laud – batho ba tla nagana gore o setlaela ge o phela o bina,” gwa realo ba lapa labo.

“Laud – go bina ga go hlomphege!” O swanetše go kgetha se sengwe seo o ka se dirago!” gwa realo barutiši ba gagwe.

“Laud – kgwele ya maoto e bohlokwa kudu go feta go bina!” gwa realo bagwera ba gagwe. Laud o kwele ge ba gatelela gore a tlogele go bina, eupša o tsebile gore a ka se ipshine bophelong ge a sa bine. O tšere sephetho sa gore e tla ba mošomo wa gagwe wa bophelo go fetoša dikgopolo tša batho ka go bina.

Bidio ya Laud e ile ya phatlalala kudu. Diketekete tša batho lefaseng ka bophara ba ile ba bogela Laud a bina.

“Go a makatša!” gwa swayaswaya motho yo mongwe.

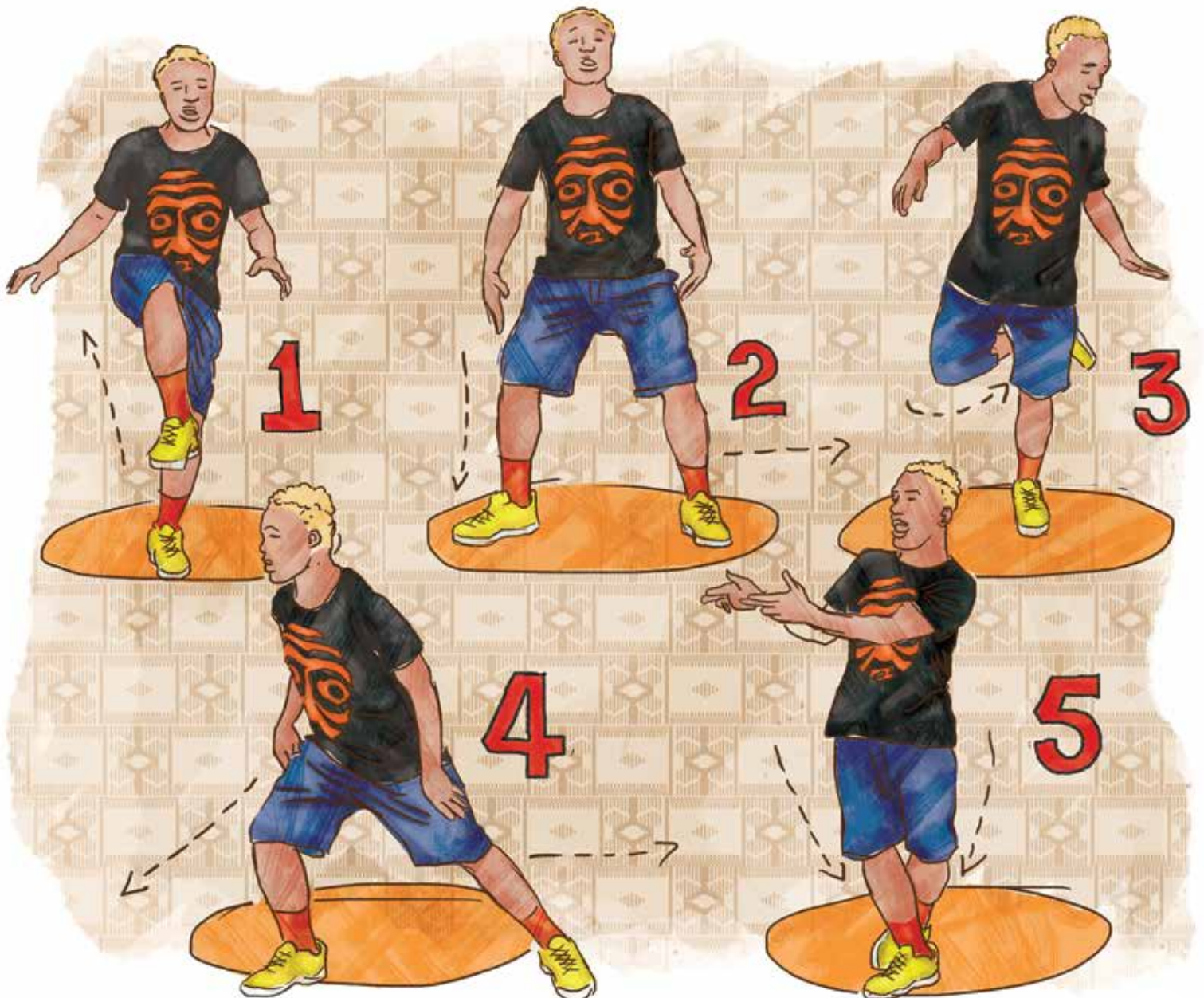
“O naledi!” motho yo mongwe a ngwala

“Bidio ye e nthabišitše kudu!” gwa realo motho wa boraro.

Go tloga letšatši leo, Laud o ile a tsebega ka la “Lloyd Dancegod’ (Sebini se hlwahlwa).

‘Lloyd Dancegod’ o be a kgwahwa ke šedi yeo a bego a e hwetša diphatlalatšing tša kgwerano go tšwa dibidiong tša gagwe tša go bina. Eupša, o lemogile gore o be a sa rate fela go bina – o be a nyaka go thuša dibini tše diswa go fihlelela ditoro tša bona tša go bina. ‘Lloyd Dancegod’ o ile a thoma go phatlalatša dithuto tša go ruta babogedi ba gagwe ka mokgwa wa gagwe wa go bina.

‘Lloyd Dancegod’ a dula fase le bagwera ba gagwe ba poteo ba babedi.

“Ge ke thoma go bina, ke be ke nagana fela ka go diragatša difaleng tše dikgolo. Bjalo tšohle tšeo ke di naganago ke go hlohleletša baswa ba Ghana,” a realo.

Mmogo ba butše sekolo sa go bina e lego ‘Dance with a Purpose Academy’. Ba e bitša DWP ka go e kgaoletša.

‘Lloyd Dancegod’ le bagwera ba gagwe ba ile ba nyaka go kgonthišisa gore DWP e bulelwa moswa yo mongwe le o mongwe yo a nago le bokgoni bja go bina.

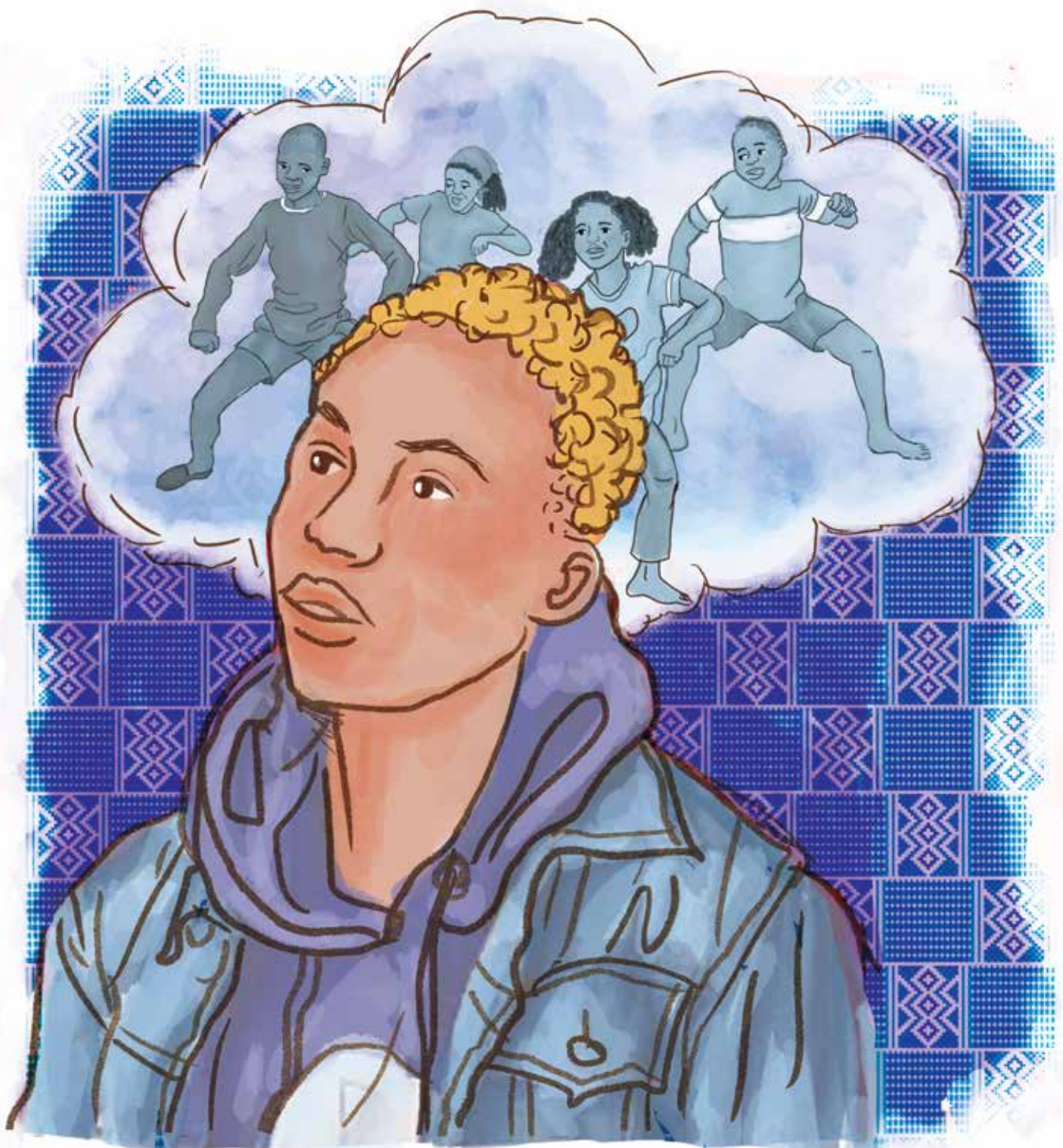
Ka moo, ba tšere sephetho sa go lefela ditefo ka moka tša sebini se sengwe le se sengwe seo se nago le bokgoni bjo bo lekanego go amogelwa sekolong.

Ka letšatši le lengwe ‘Lloyd Dancegod’ o be a phetla Instagram morago ga go phatlalatša thuto ye mpsha ya go bina. O lemogile bidio ya go phatlalatšwa ke mošemane yo a bitšwago Hubert. Hubert o be a latela meragelo ka moka ya go bina go tšwa thutong ka bokgoni le botsebi. Laud o tšere sephetho sa gore Hubert e be e le molekwa wa maswanedi go DWP. Ge Lloyd sebini se hlwahlwa a gahlana le Hubert, ba ile ba dula ba swere mehlamo. Laud o lemogile gore Hubert o be a na le mengwaga e 10 fela. Batswadi ba gagwe ba mo tlogetše e sa le yo monnyane kudu. ‘Lloyd Dancegod’ o logile leano la gore Hubert a tloge Accra go tlo tsena DWP. O beakanyeditše Hubert sekolo, dijo, le madulo.

“Ye ke toro ya ka,” ‘Lloyd Dancegod’ a botša mogwera wa gagwe, “go aga moloko wa dibini tša ditsebi – go sa kgathale gore ba na le tšhelete ye nnyane goba bjang.”

‘Lloyd Dancegod’ a thoma go fa baswa tshedimošo ya ntle le tefo nageng ya Ghana ka bophara, ya go gaša lethabo le go fetoša dikgopolo tša batho ka go bina. Ge a sepela go ralala le Ghana, o be a bula maahlo go bona dibini tše diswa, tša bokgoni bjalo ka Hubert gore ba tle sekolong sa gagwe sa go bina.

Go bala 1

Naa Laud o filwe leina lefe la dikwero morago ga ge a beile bidio ya gagwe diphatlalatšing tša kgwerano?

O filwe leina la 'Lloyd Dancegod'.

Naa Hubert e be e le mang?

- Hubert e be e le moithuti wa DWP.
- Hubert e be e le sebini sa mathomo seo Laud a ilego a se bona Instagram.

Ke ka lebaka la eng Laud a ile a tšea sephetho sa go bula DWP?

- Ke ka lebaka la gore o be a nyaka go thuša baswa ba Ghana go ba dibini.
- Ke ka lebaka la gore o be a nyaka go fetoša dikgopolo tša batho ba bangwe ka go bina – e se go go yena fela.
- Ke ka lebaka la gore o be a nyaka go ruta baswa ba bangwe ba Ghana go bina.
- Ke ka lebaka la gore se se mo thušitše go fihlelela maikemišetšo a gagwe a go fetoša dikgopolo tša batho ka go bina.

Go bala 2

Naa leina la sekolo seo Lloyd a se butšego ke lefe?

Se be se bitšwa gore ke Dance with a Purpose Academy (DWP ka go kgaoletša).

Naa kgopolo ya gago ya go bina ke eng? (O nagana eng ka go ba sebini?)

Kgopolo ya ka ya go bina ke...

Ke ka lebaka la eng Laud a ile a nyaka go fetoša dikgopolo tša batho ka go bina?

- Ke ka lebaka la gore o be a nyaka gore baswa ba kgone go ba le ditoro tša go ba dibini.
- Ke ka lebaka la gore batho ba ile ba mo hlakiša kudu ge a sa le yo monnyane – o be a nyaka gore go be boleta go batho ba bangwe.
- Ke ka lebaka la gore o be a rata go bina, o be a nyaka batho ba bona bohlokwa bja go bina
- Ke ka lebaka la gore o be a nyaka gore baswa ba kgone go fihlelela ditoro tša bona tša go ba dibini.

KANEGELO YA 6

MUSA MOTHA: SEBINI SA GO MAKATŠA

Tabakgolo: Re a bina

**Tshedimošo ya
bo ka Morago**

- Sengwalwa se ke kanegelo ya tše e lego tša nnete le tše e sego tša nnete.
- E diragatšwa mo Afrika Borwa.
- Ediregile nako e fetilego a se kgale.
- Kanegelo ye e tla thuša barutwana ba gago go kwešiša gore boikemišetšo, boitlhamelo le go se fele pelo di ka thuša batho go fenya ditlhohlo le go fihlelela ditoro tša bona.

**Leano la Kwešišo: Dira
ditshekatsheko**

- Seo e lego sona: Go tšea sephetho ge e ba o rata kanegelo goba diphetho tšeo baanegwa ba di tšerego.
- Go reng re se šomiša: Go bopa dikgopolo tša gago le go kwešiša kanegelo maamong a a tseneletšego.
- Ka fao e thušago: Go go thuša go nagana ka molaetša wa kanegelo le seo o se dumelago mabapi le wona.

**Dintlha tšeo o ka di
abelanang le barutwana
ba gago**

- Batho ba nale ditoro tšeo di fetogago le nako. Batho ba ka ba le ditoro tše fapanego ge ba sa le ba banyanyane eupša ditoro tšeo di a fetoga ka lebaka la maitemogelo a tša bophelo.
- Ka nako ye ngwe batho ba a lwala goba go gobala gomme dingaka tša ba thuša kago ba dira diteko goba go ba fa dihlare. Malwetši a mangwe a ka hlolwa ke ka moo mmele o šomago ka gona.
- Batho bao ba sa itekanelago ba ka diriša didirišwa le ditsela tša go itlwaetša gore ba kgone go sepela le go tšea karolo medirong. Batho ba bangwe ba diriša didirišwa tša go thuša bjalo ka dikokotlelo goba ditulo tša maotwana. Ba bangwe ba kgona go tlwaelana le maemo a bona gomme ba tšee karolo ka botlalo medirong. Ba bangwe bona ba fetola mokgwa woo ba dirago dilo ka wona gore le bona ba kgone go tšea karolo ka botlalo.
- Batho bao ba nago le bokgoni bja mmele bjo bo fapanego ba ka dira dilo tše makatšago, ba fihlelela maikemišetšo a bona, gomme ba hlohleletša ba bangwe ka dimpho tša bona.

Go šomiša mokgwa wo:

Letlakala le temana	Go bala	Bolela
65,2	Musa o tšere sephetho se boima sa gore leoto la gagwe le kgaolwe go thibela gore kankere e se phatlalale.	E re ke eme ke lekole semelo sa Musa: Ke nagana gore Musa o na le sebetse ebile o ikemišeditše, ka gobane o dira kgetho ye thata ya go phološa bophelo bja gagwe, le ge e fetša bokamoso bja gagwe.
69,1	O lemogile gore go ba sebini sa leoto le tee o be a swanetše go lwantšha maatlakgogedi (go dira seo a se kgonago, e se go se se letetšwego), ka go šomiša maatla le go ikokotlela. Tlhahlong ya gagwe ka moka, o šomile go aga tswalano ya maleba le maatlakgogedi.	E re ke eme ke lekole semelo sa Musa. Ke a tshepa gore Musa o tloga a na le maikemišetšo le go šoma ka thata ka gobane ga a hwe matwa. O a swarelela le gona go fela a kaonafala ka motantsho wa gagwe le ge go nale mathata.

Ye ke kanegelo ya Musa Motha, sebini sa bokgoni bja
go makatša mo Afrika Borwa.

Ge Musa e sa le yo monnyane, o be a sa nagane gore a ka ba sebini. Toro ya gagwe e be e le go ba naledi ya go bapala kgwele ya maoto. O be a rata go kitima lepatlelong, a dira mathaithai ge a raga kgwele ya maoto.

Letšatši le lengwe, ge Musa a be a le mengwaga ye 9, motho yo mongwe o ile a raga khuru ya gagwe papading ya kgwele ya maoto.

Bošego bjo bongwe le bo bongwe, dibeke morago ga kgobalo ye, khuru ya gagwe e be e ruruga. Batswadi ba gagwe ba lemogile gore e be e se kgobadi yeo e tlwaelegilego gomme ba tšea sephetho sa go mo iša sepetlele.

Go tšere dikgwedi tšeo di tshelago go se yo a kgonago go rarolla bothata bja khuru ya Musa. O ile a swara tsela ya go ya dipetlela tša go fapafapana. O kopane le dingaka tša go fapafapana. Ba ile ba dira teko ka morago ga teko eupša ba be ba sa kgone go rarolla gore go ruruga ga khuru go hlolwa ke eng.

Mafelelong, yo mongwe wa dingaka tše dintši tša Musa o ile a tšea sephetho sa go dira ophareišeni ye nnyane yeo e bitšwago gore ke paopsi. Ge dipoelo di boa, di bontšhitše gore Musa o na le Oseteosarakhoma - mohuta wa kankere ya marapo. Musa o tšere sephetho se boima sa gore leoto la gagwe le kgaolwe go thibela gore kankere e se phatlalale.

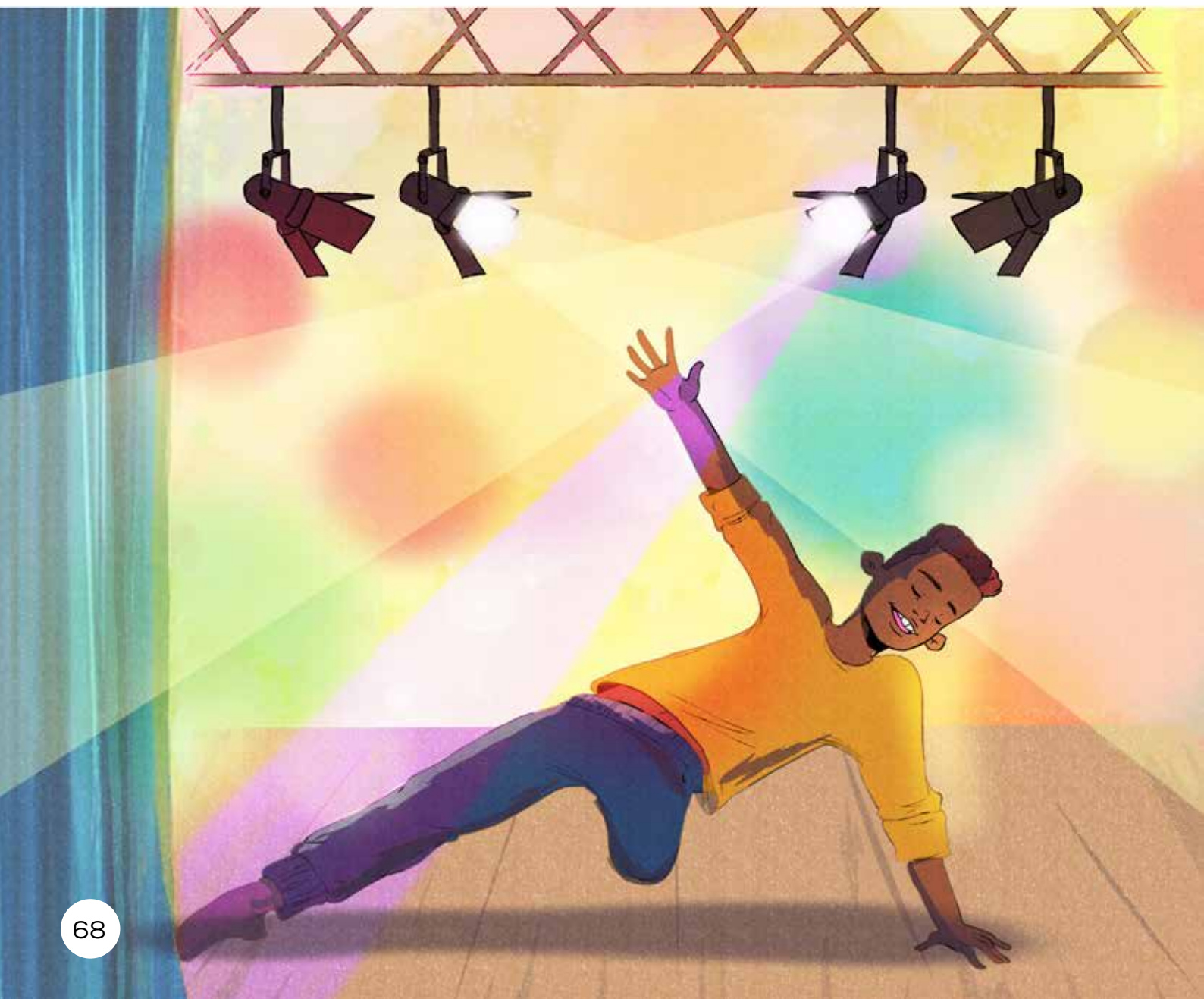
Go kgaolwa leoto la Musa go laetša gore ga a sa na le kankere. Le ge go le bjalo, se se laetša gore ditoro tša gagwe tša go ba naledi ya kgwele ya maoto di foloditše. O be a ka se sa kgona go kitima lepatlelong, goba go dira mathaithai a go raga kgwele. Musa o tšere sephetho sa go hlokomela tšohle tšeo mmele wa gagwe wa bokgoni bjo bo fapanego o bego a ka di dira.

Mokgatlo wo o bitšwago 'Reach for a Dream' wo o thušago bana bao ba tlaišegago ka malwetši a kotsi kudu, o ile wa rekela Musa seletšwa sa modumo. Musa o ile a rata mmينو. Ka lerato la gagwe la mmينو, Musa o lemogile gore go na le mekgwa ye mengwe yeo a bego a ka sepetša mmele wa gagwe. O ile a thoma go itlwaetša go bina.

Ka ngwaga wa 2017, Musa o tsenetše dikgatišo tša Vuyani Dance Company. O ile a amogelwa ka lebaka la bokgoni bja go bina le gore o be a tliša setaele sa moswananoši sefaleng.

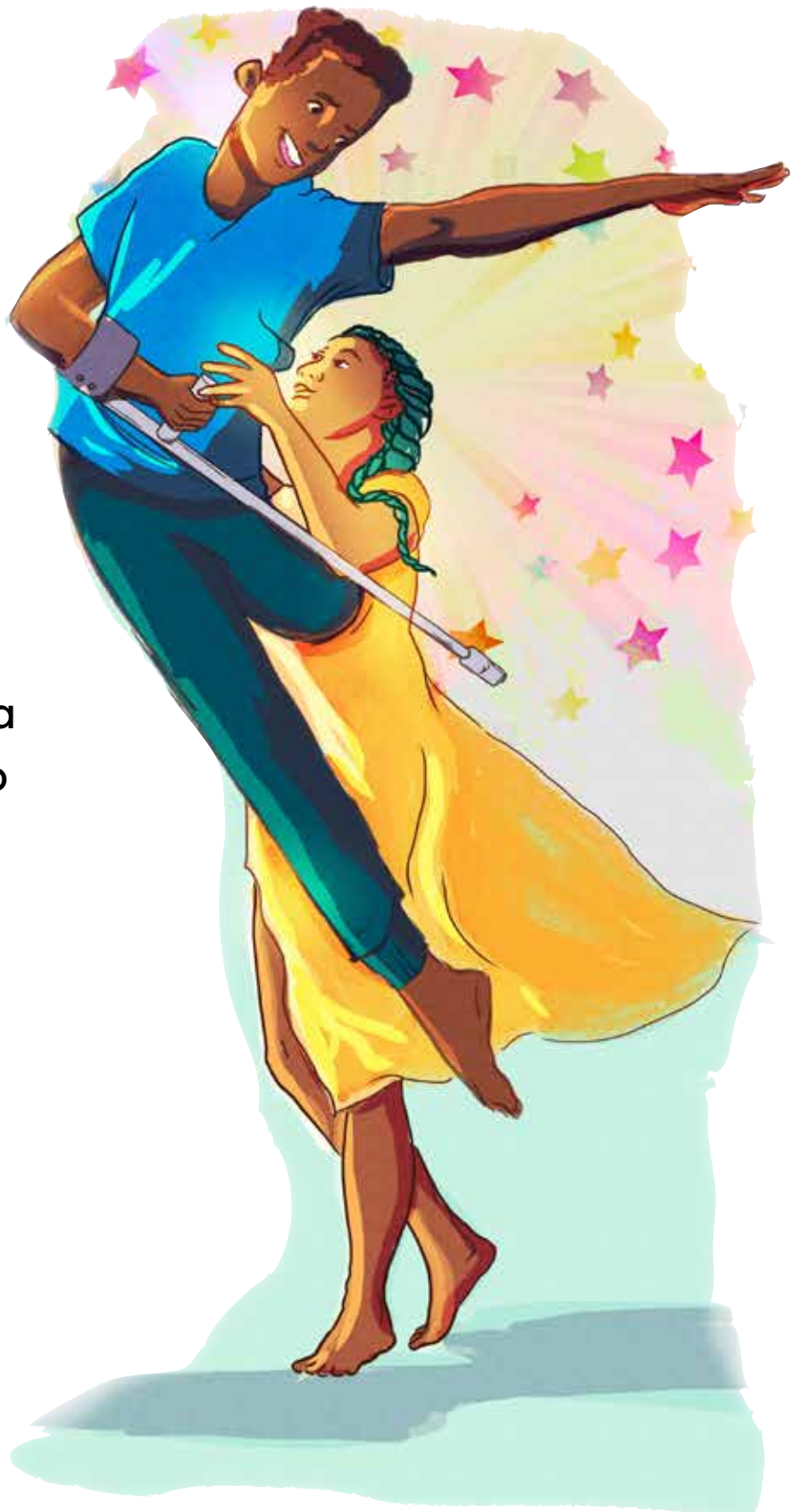

Ge Musa a hlahlwa ke Vuyani Dance Company, e be e le yena sebini sa bokgoni bja moswananoši. Le ge go le bjalo, Musa o amogetše lešitaphiri le lengwe le le lengwe. O lemogile gore go ba sebini sa leoto le tee o be a swanetše go lwantšha maatlakgogedi (go dira seo a se kgonago, e sego se se letetšwego), ka go šomiša maatla le go ikokotlela. Tlhahlong ya gagwe ka moka, o šomile go aga tswalano ya maleba le maatlakgogedi.

Ka morago ga tlhahlo, Musa o bile yo mongwe wa dibini tša pele Vuyani Dance Company. Le ge go le bjalo, Musa o swanetše go šoma kudu letšatši le lengwe le le lengwe.

Gantši ga go bonolo gore dikhoreokrafa di kgone go akanya ditlwaelo tša mmino tša go lokela setaele sa Musa sa go bina. Musa o swanetše go thuša go rarolla ka fao mmino wa dibini tša go itekanela o ka beakanywago go mo swanela.

Ge Musa a bina difaleng tše kgolo, batho ba bantši ba babogedi ga se ba ka ba bona sebini sa tsebo sa go bina ka dipatla. Batho ba sepela ba maketše ebile ba hlohleeditšwe ke bobotse le kgahlišo ya mmino wa gagwe.

Musa o hlohleletša babogedi go nagana ka batho ba bokgoni bjo bo fapanego. Diphihlelelo tša gagwe sefaleng di thuša go katološa menagano ya batho le go fediša kgethollo ka seo se ka kgonegago! O bontšha batho gore mebele ya bokgoni bjo bo fapafapanego e tiile ebile e botse.

Ka mmino wa gagwe, Musa Motha o nyaka go bontšha gore ga gona se se sa kgonagalego. Ka dinako tše dingwe, Musa o šoma kudu go fihla mmele wa gagwe o ekwa bohloko. Eupša o fela a hwetša maatla a go tsoga gomme a tšwela pele ka go bina.

Go bala 1

Naa Musa o be a na le mengwaga ye mekae ge a hwetša kankere?

O be a na le mengwaga ye senyane.

Naa Musa o ile a tšea sephetho sa go dira eng sebakeng sa go bapala kgwele ya maoto?

O ile a tšea sephetho sa go ba sebini.

Ke ka lebaka la eng ge Musa Motha a ile a ba sebini?

- Ke ka lebaka la gore o be a se sa kgona go ba seapadi sa kgwele ya maoto.
- Ke ka lebaka la gore o be a rata mmimo.
- Ke ka lebaka la gore mmimo o mo thušitše go lemoga gore go na le mekgwa ye mengwe yeo a ka sepetšago mmele wa gagwe.
- Ke ka lebaka la gore o be a nyaka go babalela go dilo ka moka tše mmele wa gagwe o bego o ka di didirago.
- Ke ka lebaka la gore o ile a itlwaetša gantši go fihla a amogelwa ke ba Vuyani Dance Company.

Go bala 2

Naa Musa Motha o go fa tlhohleletšo? Hlaloša.

Ke hlhohleletšwa ke Musa Motha ka gore...

Naa Musa o fapana bjang le dibini tše dingwe?

O fapana le dibini tše dingwe ka gore o na le leoto le tee fela.

Ke ka lebaka la eng re ka re Musa ke motho wa maikemišetšo?

- Ke ka lebaka la gore o hweditše se sengwe seo mmele wa gagwe o bego o ka se dira ge a se na go kgaolwa leoto.
- Ke ka lebaka la gore o swanetše go ba a ile a nyamišwa ke gore a ka se kgone go ba seapadi sa kgwele ya maoto, eupša a hwetša se sengwe seo a ka se dirago.
- Ke ka lebaka la gore o ile a babalela dilo tšeo mmele wa gagwe o bego o ka di dira.
- Ke ka lebaka la gore o šomile kudu go ba sebini.
- Ke ka lebaka la gore go bina go boima kudu go motho wa leoto le tee, gomme Musa o swanetše go šoma kudu go fetišiša. Efela o leka se sengwe le se sengwe.
- Ke ka lebaka la gore Musa ke sebini sa pele. O swanetše go ba a šomile kudu go ba yo mongwe wa dibini tše kaonekaone.
- Ke ka lebaka la gore ka dinako tše dingwe batho ba kgona go nagana dilo tša go hloka botho ka batho ba bokgoni bjo bo fapanego, eupša Musa ga a dumelele gore tšeo di mo thibele go ba sebini se segolo.
- Ke ka lebaka la gore Musa o šoma go beakanya mmimo gore a kgone go tlwaela mokgwa wa gagwe wa go bina.

Musa Motha: <https://youtu.be/0E4COuKljAM>

KANEGELO YA 7 GO PHOLOŠWA GA DITOLIFINI

Tabakgolo: Re hwetša thušo

**Tshedimošo ya
bo ka Morago**

- Sengwalwa se ke kanegelo ya tše e lego tša nnete le tše e sego tša nnete.
- Ediregile nako e fetilego a se kgale.
- E diragala Califonia, USA.
- Kanegelo ye e tla thuša barutwana go kwešiša gore ka nako ye ngwe thušo e ka tšwa mafelong ao o sa a naganego, le gore go bohlokwa kudu go se lahle tshepo.

**Leano la Kwešišo: Bona ka
leihlo la kgopolo**

- Seo e lego sona: Go hlama seswantšho sa monagano sa seo se diregago ka kanegelong.
- Go reng re se šomiša: Go dira gore kanegelo e kwagale e le ya nnete ebile e hlakile.
- Ka fao e thušago: Go go thuša go kwešiša gore baanegwa le mafelo a lebelega bjang le go dira gore kanegelo e bonagale gabotse.

**Dintlha tšeo o ka di
abelanang le barutwana
ba gago**

- Ditlifini ke diamuši, seo se ra gore di sehlopheng se tee le batho le dimpša. Ga se dihlapi. Mohlala, ditlifini di hema moya go swana le rena - ga di kgone go hema ka fase ga meetse bjalo ka dihlapi. Ditolphin di swanetše go rotogela ka godimo ga meetse gore di heme.
- Ditlifini ke tše dingwe tša diphedi tša lewatle tše di nago le bogwera le bohlale kudu. Go na le kanegelo tše ntši tša ditlifini tša go phološa batho go dišaka. Di dira seo ka go thala ka nthokolo go dikologa motho.
- Go sesa ka maphoto ke papadi le tsela ya go ipshina ka maphoto. Go sesa godimo ga maphoto ke papadi yeo motho a kgonago go ema goba go patlama godimo ga poroto ya moswananoši gomme a thala godimo ga maphoto a lewatle. Bathadi ba šomiša go itshwarelela le bokgoni go dula moo porotong bjalo ka ge maphoto a selaganya go ya lebopong.
- Ka karolelano, basesiši ba ka bago 15 - 30 ba hlaselwa ke dišaka ka ngwaga. Bontši bja ditlhaselo di direga kua United States, gomme tša latelwa ke Australia gomme ka morago ga moo Afrika Borwa.

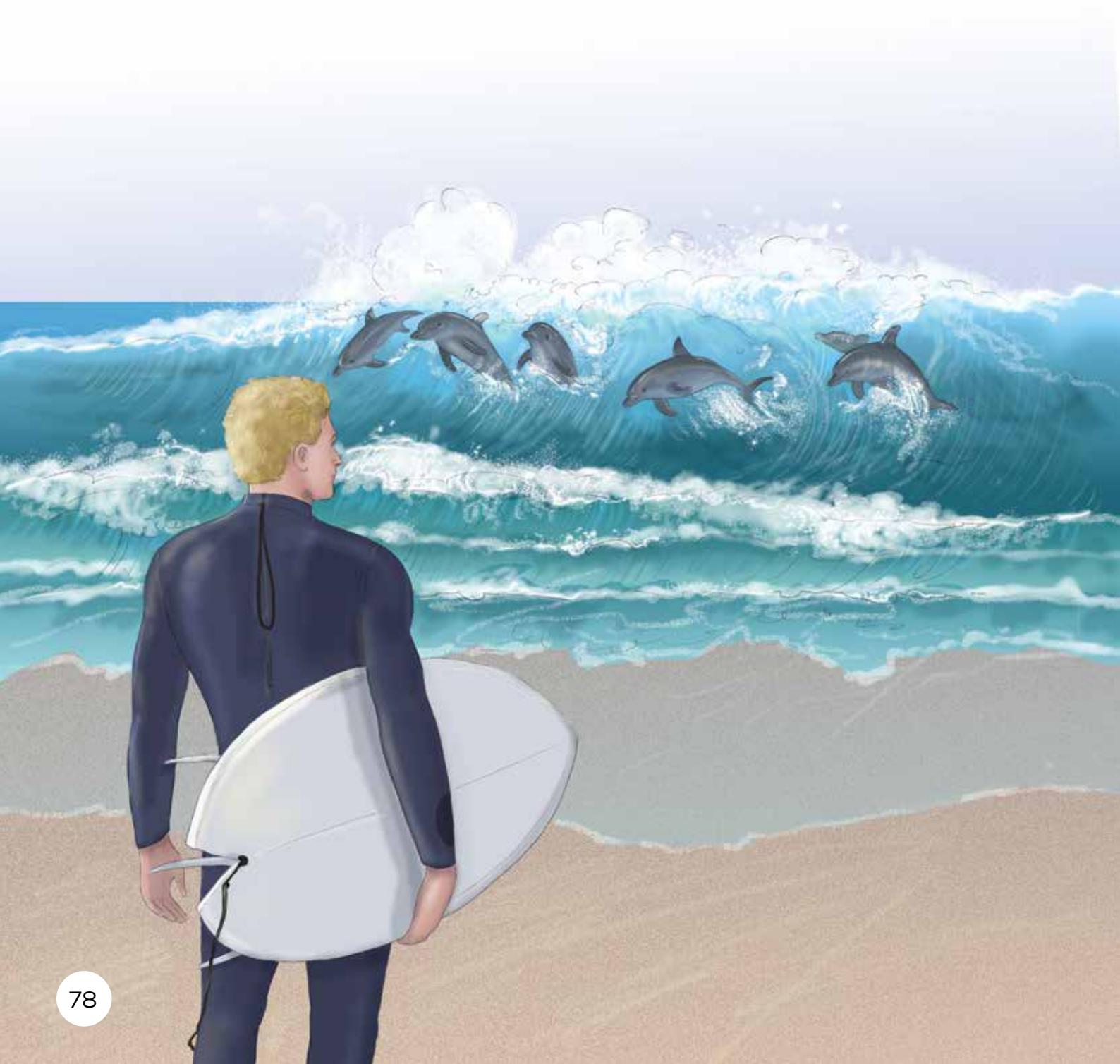
Go šomiša mokgwa wo:

Letlakala le temana	Go bala	Bolela
81,1	Ka pelapela, selo se sengwe sa betha papetla ya go sefa ya Todd go tšwa ka fase! Todd a taboga dimetara tše hlano go ya godimo sebakabakeng ka papetla ya gagwe ya go sefa. Ge a boela fase a betha meetse, Todd a thoma go tšhoga. “Go swanetše go ba go na le sebatahlapi mo kgauswi!” a nagana. Pelo ya gagwe e be e bethabetha ka maatla.	Se se ka tšhoša kudu mabapi le Todd. Nka bona Todd ka leihlo la moya ge a lebelelega a tšhogilege a be a lahlelwa kua moyeng.
84,1	Ge sebatahlapi se swere Todd ka leoto ka meno a bogale, o ile a šomiša leoto le lengwe go e raga ka maatla a magolo. Eupša sebatahlapi sa fela se mo tiišitše ka maatla le sona.	Nka lebelela Todd ka leihlo la moya a feta ebile a ragaraga, a leka go ragela šaka kua. O swanetše go tšhoga ka gore šaka e ka tšea leoto la gagwe ka moka!

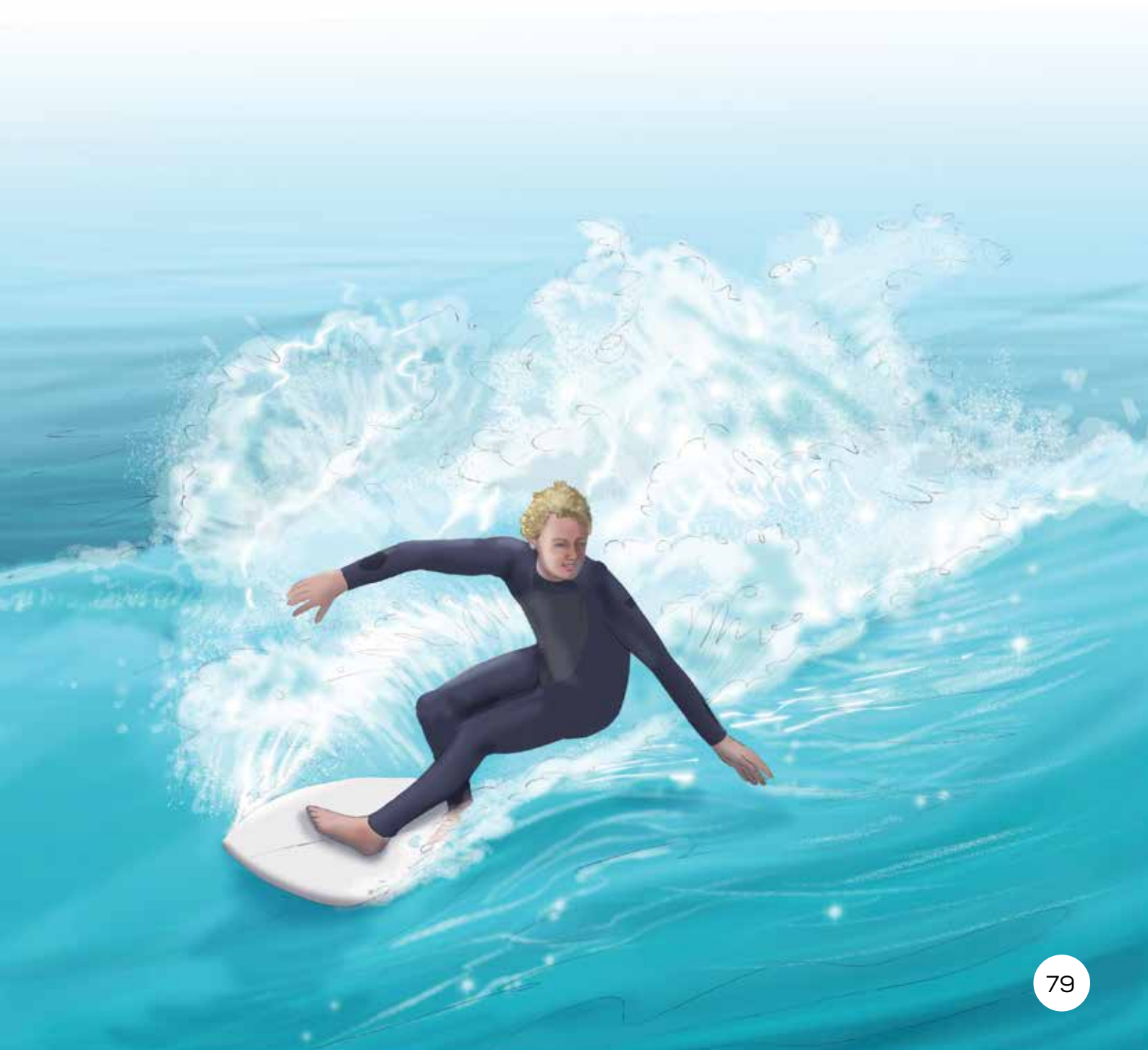
Kanegelo ye e theilwe godimo ga kanegelo ya nnete ya setsebi sa go sefa maphotho seo se bitšwago Todd Endris. Kanegelo e direga Monterey Bay, go la Califonia, nageng ya United States.

Mosong wo mongwe wa mmuane kgweding ya Phato, Todd o be a sepela lebopong. O ile a ngamela zipi ya sutu ya gagwe ya go tsena ka meetseng a tšea papetla ya go sefa bjale ka tlwaelo. Ge a tsena ka meetseng a bona ditolifini tše tshelago tše botse di bapala ka gare ga maphoto. “A pono ye bohlokwa!” a nagana. A emanyana go di bogela.

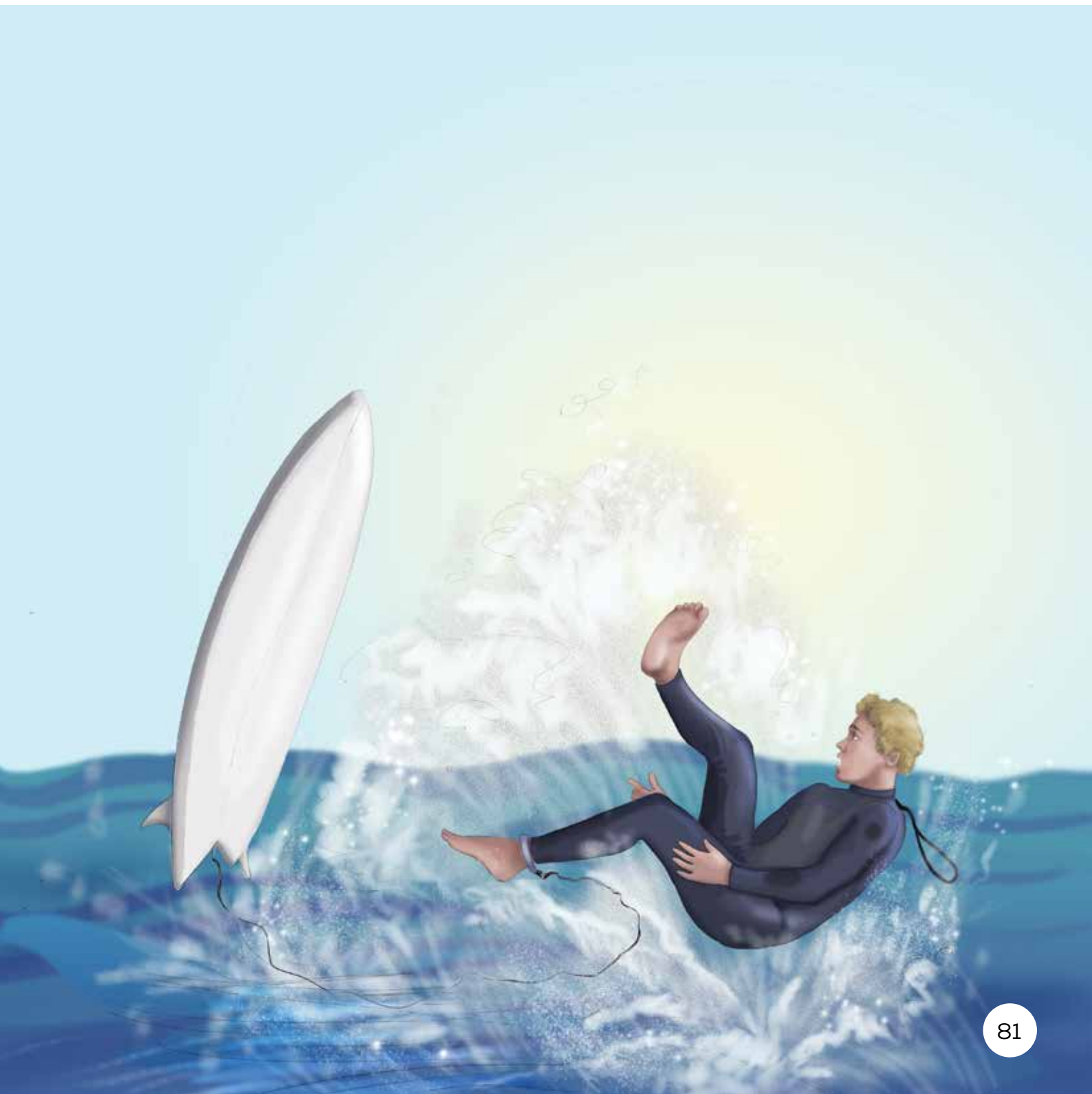
Ka morago fa moo, Todd a namela papetla ya gagwe ya go sefa a thoma go fehla a lebile maphothong. O ile a tsena ka lephothong le legolo, gomme a fehlela ka ntle gore a hwetše lephotho le lengwe, bjalo ka tlwaelo. “A letšatši le lebotse la go sefa!” gwa nagana Todd. “Phakiša!” a bitša mogwera wa gagwe Brian yo a bego a apara sutu ya gagwe ya go tsena ka meetseng a le lebopong.

Todd o ile a patlama godimo ga papetla ya gagwe ya go sefa a tshela maphotho ge a sa letetše Brian.

Gateetee, selo se sengwe sa betha papetla ya go sefa ya Todd go tšwa ka fase! Todd a taboga dimetara tše hlano go ya godimo sebakabakeng ka papetla ya gagwe ya go sefa. Ge a boela fase a betha meetse, Todd a thoma go tšhoga. “Go swanetše go ba go na le sebatahlapi mo kgauswi!” a nagana. Pelo ya gagwe e be e bethabetha ka maatla.

Ka letšhogo Todd a ubula lethale la gagwe a gogela papetla ya go sefa go yena. A namela papetla ya gagwe ya go sefa, gomme a thoma go fehla ka lebelo a lebile lebopong. Ge a fehla, o ile a lebelela ka meetseng go bona ge e ba go na le mafegwana.

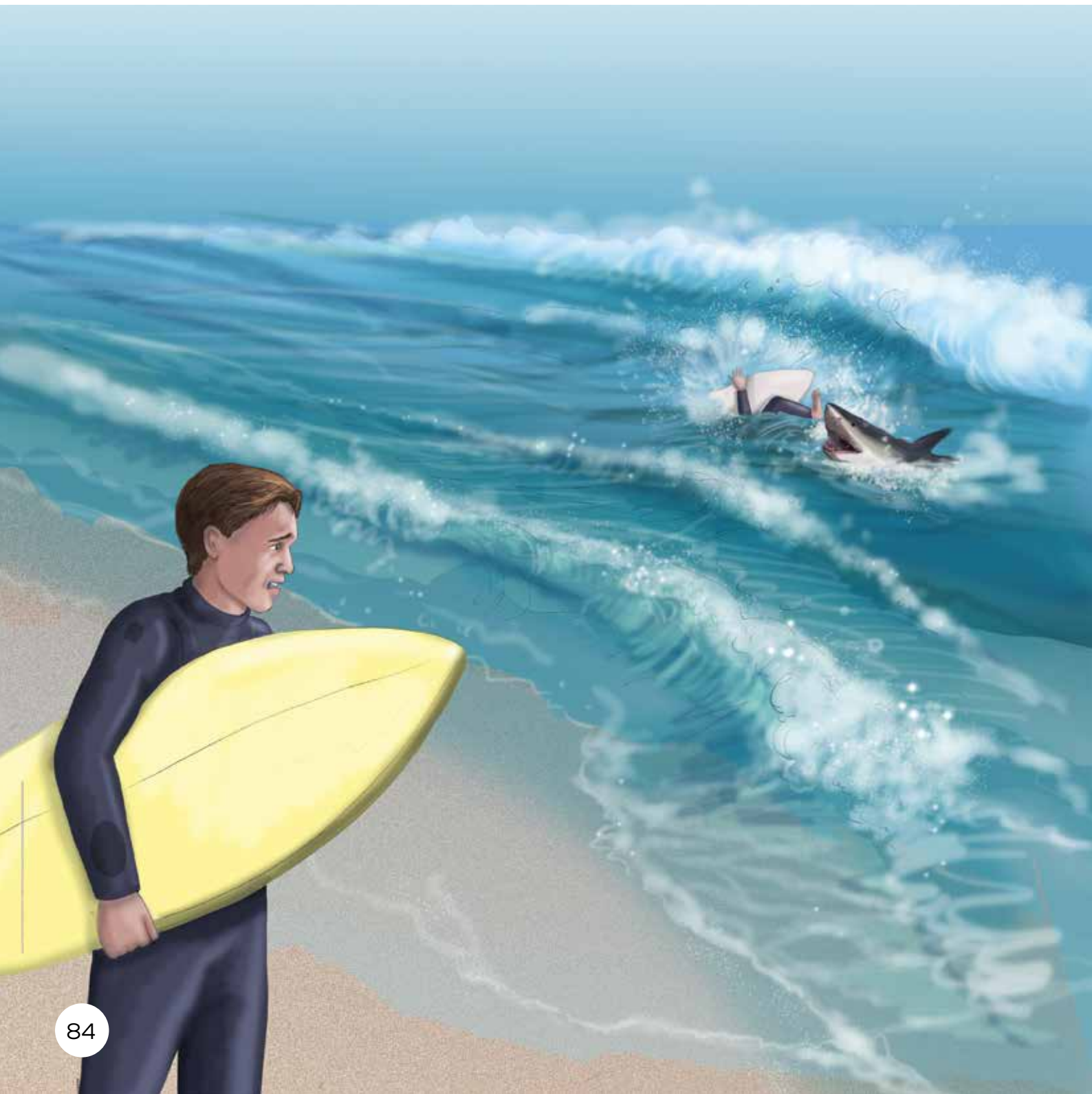
Ka nako yeo, Todd o ile a hlaselwa ka maatla gape. Ge a wela ka meetseng la bobedi, sebatahlapi se segolo se sešweu se ile sa mo loma ka magetleng. Meetse a ile a tlala ka madi.

Sebatahlapi se ile sa mo tšokatšokišetša pele le morago, ga mmogo le godimo le fase. Ge a betha meetse ka godimo, Todd o be a goeletša a lla.

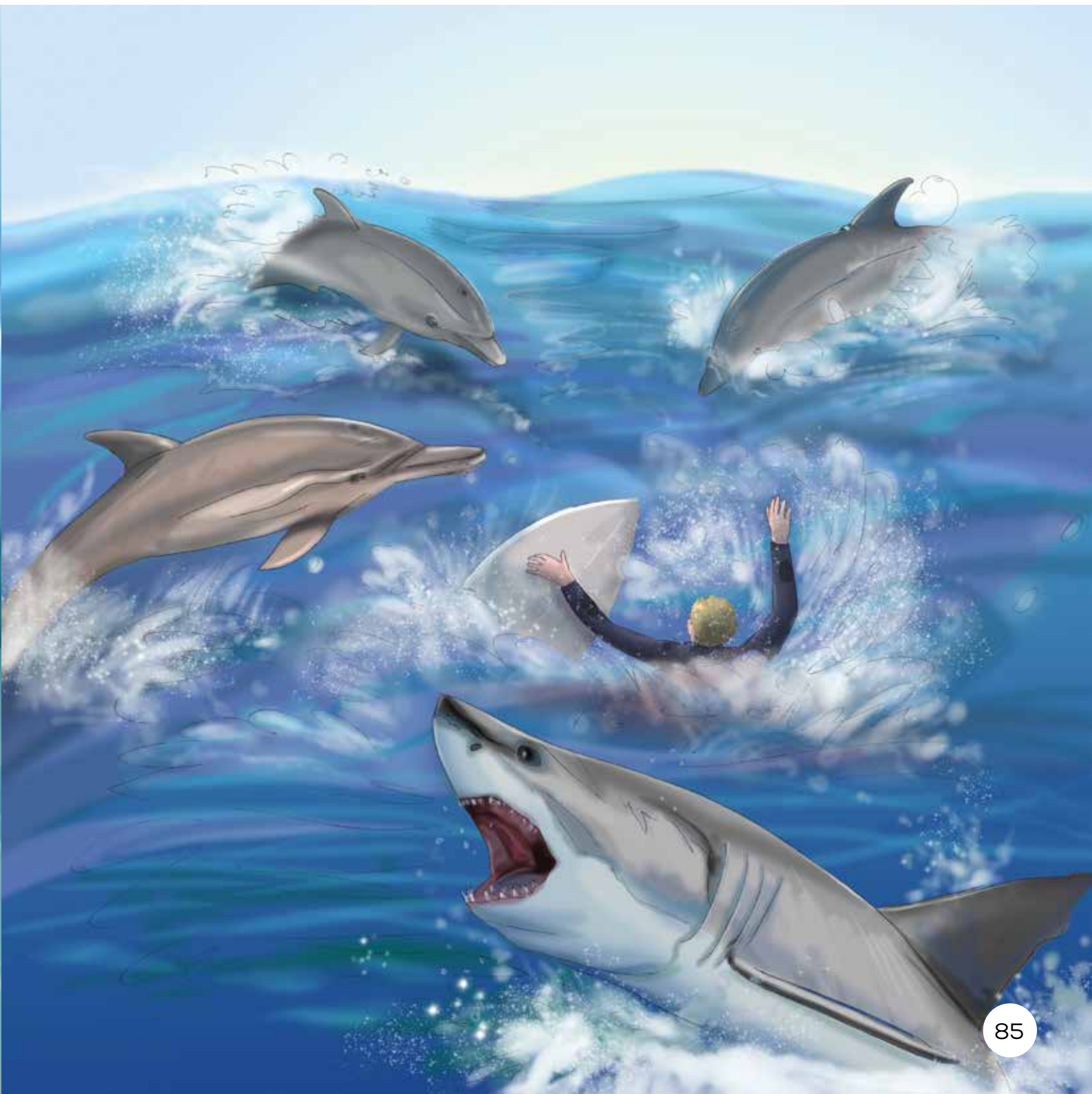
“Thušang! Thušang!” Ge šaka e mo gogela gape ka fase ga meetse, Todd o ile a e betha nko leboelela, a leka gore e mo lokolle.

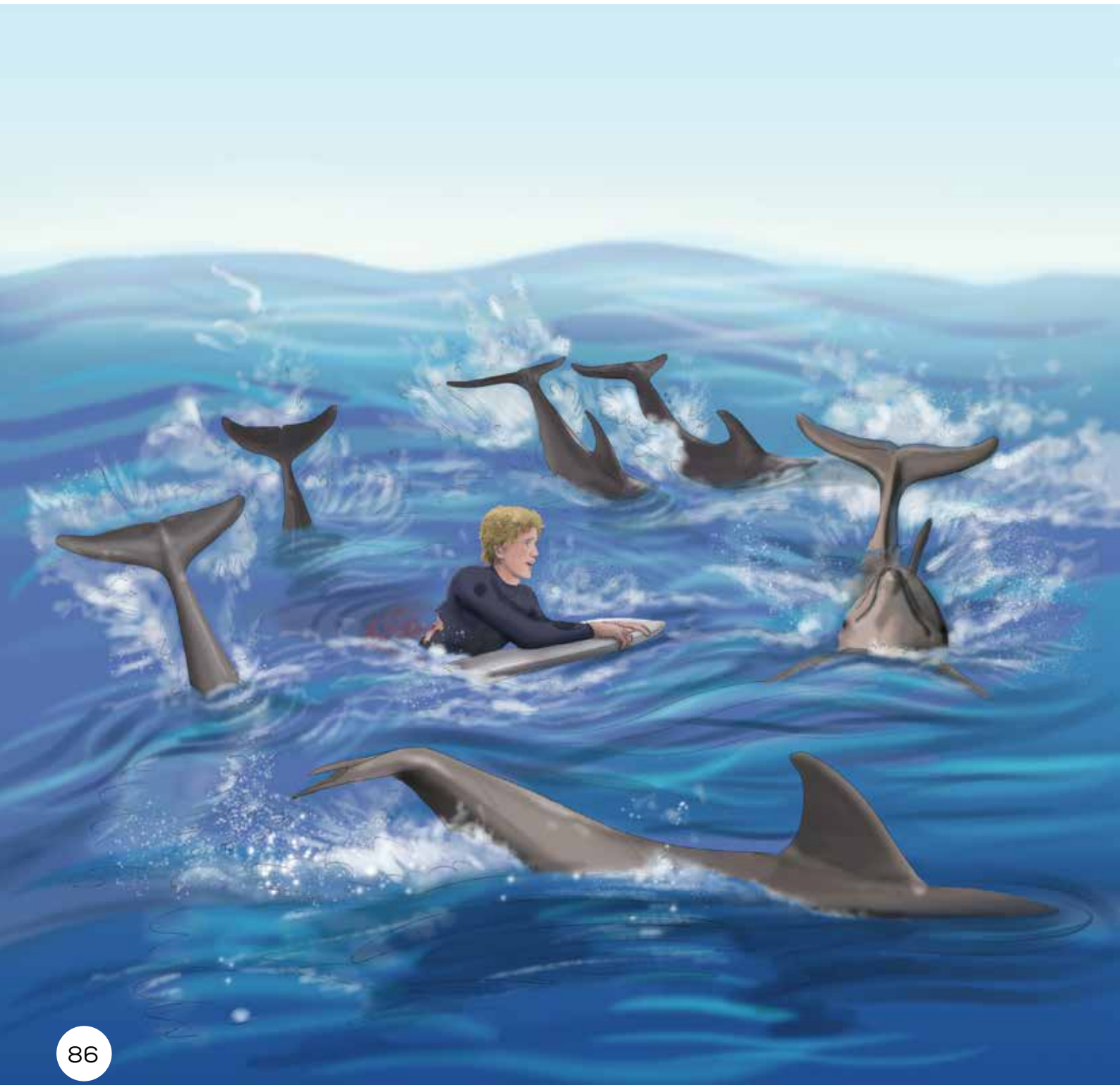
Sebatahlapi tlogela magetla a Todd, sebakanyana fela. Sebatahlapi sa napa sa loma Todd leoto - moo o ka rego e tla le metša ka moka! Ge sebatahlapi se swere Todd ka leoto ka meno a bogale, o ile a šomiša leoto le lengwe go e raga ka maatla a magolo. Gona moo sebatahlapi sa fela se mo tiišitše ka maatla le sona.

Meetse a be a gašane kudu moo Todd a bego a sa lemoge gore ditolifini di rutha go mo dikologa, gomme di mo taboga ka godimo ga hlogo. O ile a kwa sebatahlapi se mo tlogela. O ile a leka go phaphamala. Ka letšhogo a phopholetša a kwa papetla ya gagwe ya go sefa ikemišeditše go kwa a longwa laboraro.

Ge Todd a nyaka, o ile a lemoga gore ditolifini tšela tše botse tše di tshelelago di mo dikologile. Di ile tša bethiša mesela ya tšona godimo ga meetse gomme tša tšhošetša sebatahlapi sela se segolo se sešweu. Todd a ubula papetla ya gagwe ya go sefa.

Go tloga fao Todd a kwa lentšu la Brian. “Ka pela! Namela papetla ya go sefa!” gwa goeletša Brian. Meetse a be a sa tletše ka madi. Ge Brian a thuša go gogela Todd lebopong, o be a fela a lebelela ge go na le mafegwana ka meetseng. “Thušang!” Brian a goeletša batho bao ba bego ba le lebopong.

Mafelelong Todd a kwa papetla ya gagwe ya go sefa e kgoma mohlaba. O be a boetše lebopong. “Go lokile! O tla ba gabotse!” gwa realo Brian. Todd o be a sa kgolwe gore ditolifini di phološitše bophelo bja gagwe.

Go bala 1

Naa sebatahlapi se lomile Todd kae?

E mo lomile ka magetleng pele ga ge e mo loma leoto.

Naa Todd o phološitšwe ke mang?

Ditolifini tšeo di bego di bapala di phološitše Todd ka go tšhošetša šaka.

Ke ka lebaka la eng kanegelo ye e tšhoša?

- Ke ka lebaka la gore go na le sebatahlapi gomme dibatahlapi di a tšhoša.
- Ke ka lebaka la gore Todd o longwa ke sebatahlapi, ebile go na le madi ka meetseng.
- Ke ka lebaka la gore Todd o noši ge a longwa.
- Ke ka lebaka la gore sebatahlapi se mo loma mafelong a mmalwa – ebile se boa gape go mo hlasela.
- Ke ka lebaka la gore ka ntle ga go fihla mafelelong a kanegelo, ga re tsebe ge Todd a ka phologa goba o tla bolawa ke sebatahlapi.

Go bala 2

Naa Brian o tsene ka meetseng go thuša Todd?

O tlile a mo thuša morago ga ge ditolifini di tšhošeditše sebatahlapi gore se tšhabe.

Eleletša ka tllhaselo ya sebatahlapi mo kanegelong. O nagana gore ke motsotso ofe wa go tšhoša go fetišiša?

Ke nagana gore motsotso wa go tšhoša go fetišiša ke ge...

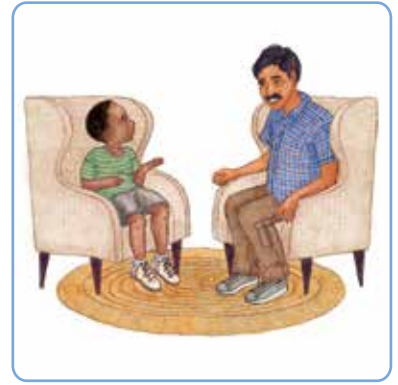
Ke la lebaka la eng Brian mogwera wa Todd a se a tla a mohlakodiša?

- Ke ka lebaka la gore o be a nagana gore sebatahlapi setla mo hlasela le yena.
- Ke ka lebaka la gore tllhaselo e diragetše ka meetseng gomme ga go bonolo go bona seo se diragalago.
- Ke ka lebaka la gore go be go tla ba boima go hwetša Todd ka meetseng a go tlala madi.
- Ke ka lebaka la gore sebatahlapi se se šweu ke se segolo kudu se ka kgona go hlasela batho ba babedi gabonolo.
- Mohlomongwe ke ka lebaka la gore Brian o be a tšhogile kudu go tsena meetseng ge a bona sebatahlapi.

KANEGELO YA 8 KGONEGO O HWETŠA THUŠO

Tabakgolo: Re hwetša thušo

Tshedimošo ya bo ka Morago

- Kanegelo ya dingwalwa tša boikgopolelo.
- E diragatšwa mo Afrika Borwa.
- E diragala matšatši a lehono.
- Kanegelo ye e tla thuša barutwana ba gago go kwešiša gore ga go bothata go lebala ka mahu a batho bao o ba ratago. Go bohlokwa kudu go iketlela batho bao ba lla go, le gore ka nako ye ngwe, thušo ya ditsebi e a nyakega.

Leano la Kwešišo: Diragatša kakanyo

- Seo e lego sona: Go phopholetša dilo tšeo mongwadi a sa di hlalošego thwii, a šomiša mehlala kanegelong.
- Go reng re se šomiša: Go kwešiša ditlhalošo tše di tseneletšego le melaetša ye e utilwego.
- Ka fao e thušago: Go go thuša go fihlelela diphetho ge o bala, le go kwešiša kanegelo le baanegwa bokaone.

Dintlha tšeo o ka di abelanang le barutwana ba gago

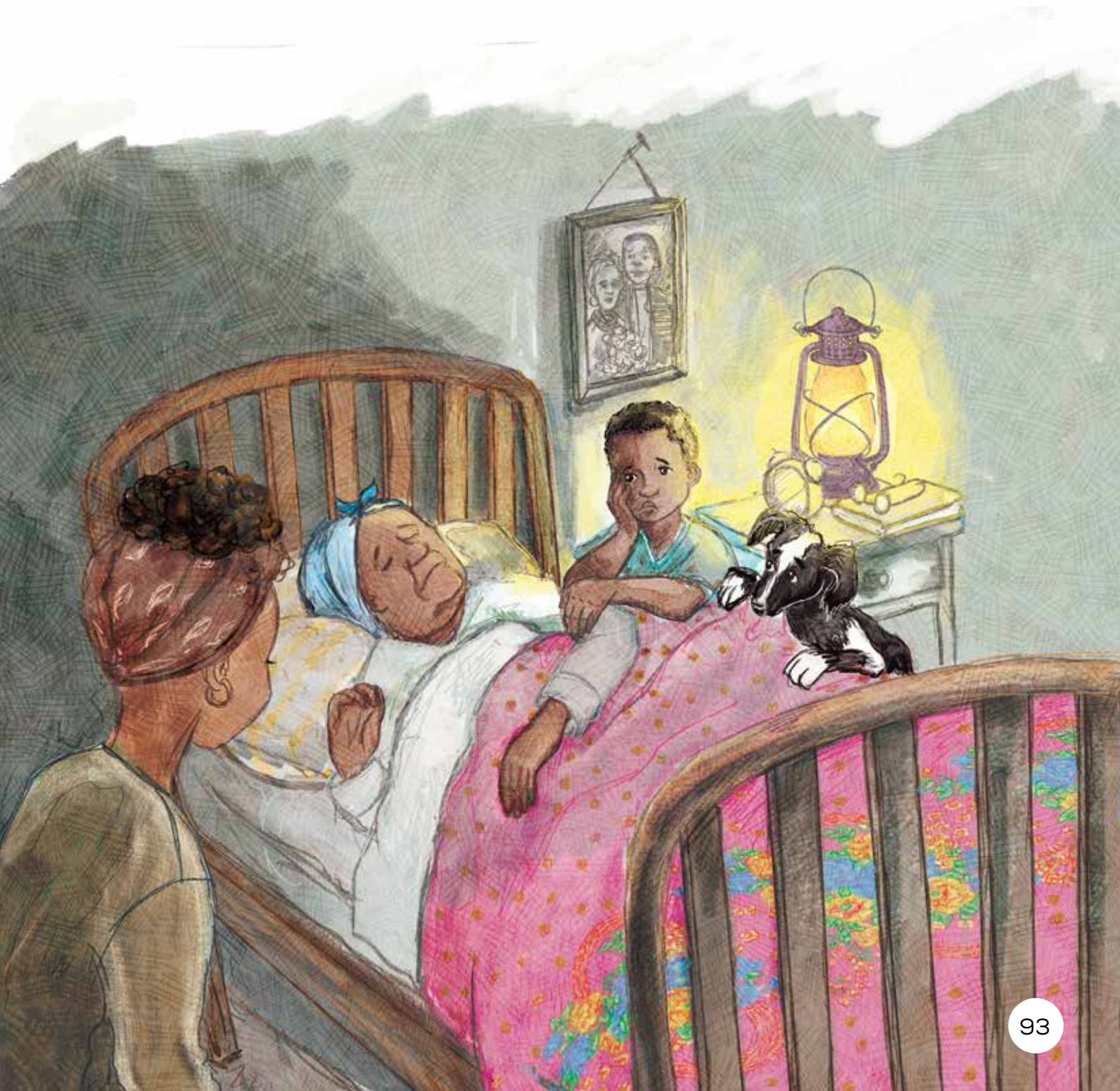
- Go bohlokwa go thuša bana bao ba lego mahlokong ka lebaka la go lahlegelwa ke motswadi, koko le rakgolo goba mohlokomeleli yo mongwe.
- Letela ka nako ye ngwe gore ngwana 'a tšwe tseleng' goba go se itshware gabotse. Leka go ba fa sebaka sa go tšweletša maikutlo a bona ka go bolela mabapi le seo, ka go thala diswantšho goba go ngwala le go dira mošomo wa tiragatšo ye e itšego bjalo ka go betha selo se sengwe.
- Tšwela pele ka mekgwa ya letšatši le letšatši. Mekgwa ye ya letšatši le letšatši ke tsela e kaone ya go fa bana maikutlo a tšhireletšego
- Sa mafelelo, go bohlokwa go kgotlelela ngwana yo a lego mahlokong. Ba dumelele go hlokošana le go šoma ka maikutlo a bona ka lebelo la bona.

Go šomiša mokgwa wo:

Letlakala le temana	Go bala	Bolela
94,4	Ka go fetišiša, o be a hlologela lesego le legolo la godimo la kokoagwe. Kgonego o be a nyaka go robala letšatši ka moka. O be a lapile kudu go tsoga mpeteng.	Nka phetha ka gore Munene ga a iketle gabotse ka lebaka la gore o nyaka go no dula ka mpeteng letšatši ka moka.
97,1	“Ke go diretše dijo tša gago tšeo o di ratago tša go lalela!” Rakgadi Moiketli a realo, a fa Kgonego sangwetše ye bosana ya go bešwa ya tšhese. “Ke a leboga, eupša ga se ka swarwa ke tlala,” Kgonego a realo, a kgoromeletša sebjana sa gagwe kgole.	Nka phetha ka gore Munene ga a iketle ka lebaka la gore ga a nyake go ja selo-le ge e le dijo tšeo a di ratago.

Morago ga lehu la koko wa Kgonego, o ile a ya go dula
le Rakgadi Moiketli kua Mamelodi – kgole le gagabo
Mamotintane.

Ge a fihla ntlong ya Rakgadiagwe Moiketli, go be go sa loke selo. Ntlo e be e kwala e le ye kgolo gomme e sena le selo. O be a hlologela melodi ya dinonyana ge di lla ka ntle lefasetereng la gagwe mesong.

O be a hlologela go lla ga lebatl la kgale ge le bulega le ge le tswalelwa.

Go fetišiša o be a hlologela lesego le legolo la godimo la kokoagwe.

Kgonego o be a nyaka go robala letšatši ka moka. O be a lapile kudu a šitwa ke go tsoga mpeteng.

Ge a fihla ka phaphošing ya gagwe ye mpsha, ga go seo se bego se kwala gabotse. Phaphoši e be e le leswiswi e tonya.

O be a hlologela modumo wa ditleloko tša dikgomo ka ntle ga lefasetere nakong ya letšatši la sekolo.

O be a hlologela modumo wa motswinyo wa tšhoko letlapeng.

Go fetišiša, o be a hlologela koko'agwe yo a bego a tseba gore o ka gae – dikgato di se kae fela.

Go nagana ka sekolo go be go lomiša Kgonego mala. Mesong ye mengwe le ye mengwe o be a botša Rakgadi Moiketli gore o lwala kudu ka gona a ka se kgone go ya sekolong.

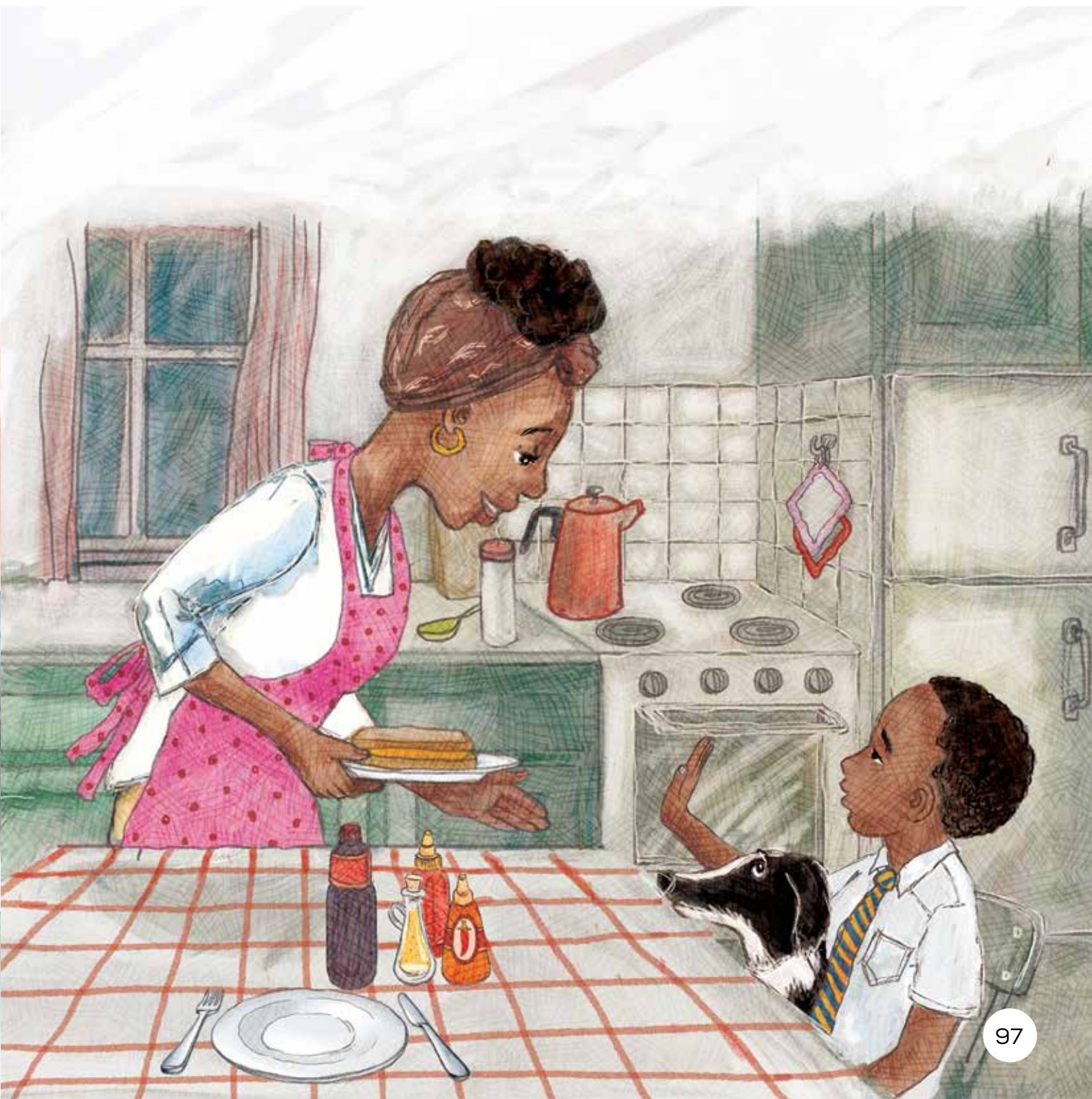
Rakgadi Moiketli o be a kgona go bona gore se sengwe ga se a loka. O ile a leka go thuša Kgonego gore a tlwaele tikologo ya gagwe ye mpsha.

“O reng o sa ye le nna ntlong ya baagišani? Bokang o na le mengwaga ye senyane – go no swana le wena!” a ithaopa, eupša a be a sa kwe a nyaka go ka kopana le motho yo mongwe a sa mo tsebego.

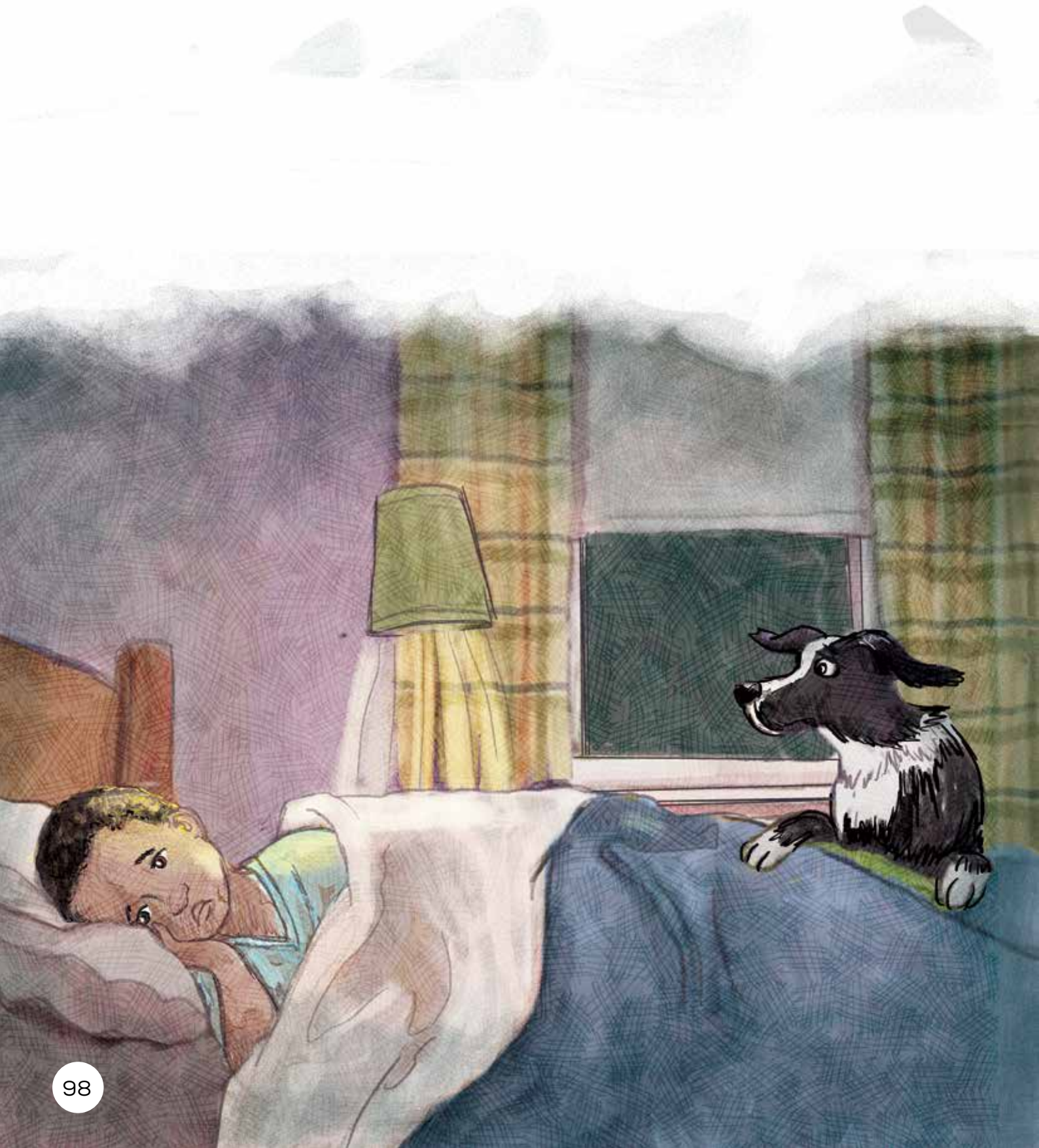

“Ke go diretše dijo tša gago tšeo o di ratago tša go lalela!” Rakgadi Moiketli a realo, a efa Kgonego sangwetše ye bosana ya go bešwa ya tšhese.

“Ke a leboga, le ge ke se ka swarwa ke tlala,” Kgonego a realo a kgoromeletša sebjana sa gagwe kgole.

Bošego, Rakgadi Moiketli o ile a kwa Kgonego a
llela fase mosamelong wa gagwe. “Naa o nyaka go
gokarwa?” a botšiša ka boleta, eupša Kgonego o be a
sa nyake go gokarelwa ke motho yo mongwe ka ntle le
ya koko’agwe.

Rakgadi Moiketli o ile a fa Kgonego nako ya go tlwaela, eupša dibeke di se kae dilo di be di sa sepele gabotse.

“Kgonego, ke tshwenyegile ka wena. Ke nagana gore o na le kgatelelo ya monagano. O kwele bohloko ka lehu la motho yo o bego o mo ratago go kudukudu. O hudugetše thoko yeno ya naga – kgole le gageno le bagwera ba gago. Ke nagana gore o nyaka thušo gore o ikwe bokaone,” a realo.

Kgonego a dula ka setu metsotso e se mekae. “Naa go ra gore go na le se sengwe sa phošo ka nna?” Kgonego a botšiša ka letšhogo.

“Aowa, ga go bjalo,” Rakgadi Moiketli a realo. “Ke tseba gore go na le bogoboga ge motho a etela Mosaekholotši. Ke etela Mosaekholotši ka mehla gore a nthuše gore ke ikwe ke fodile ebile ke thabile,” a mo tshepiša.

Ka morago ga matšatši a se makae, Rakgadi Moiketli o ile a iša Kgonego kliniking yeo e ikgethilego. Ba ile ba leta ka phaphošing ya go leta.

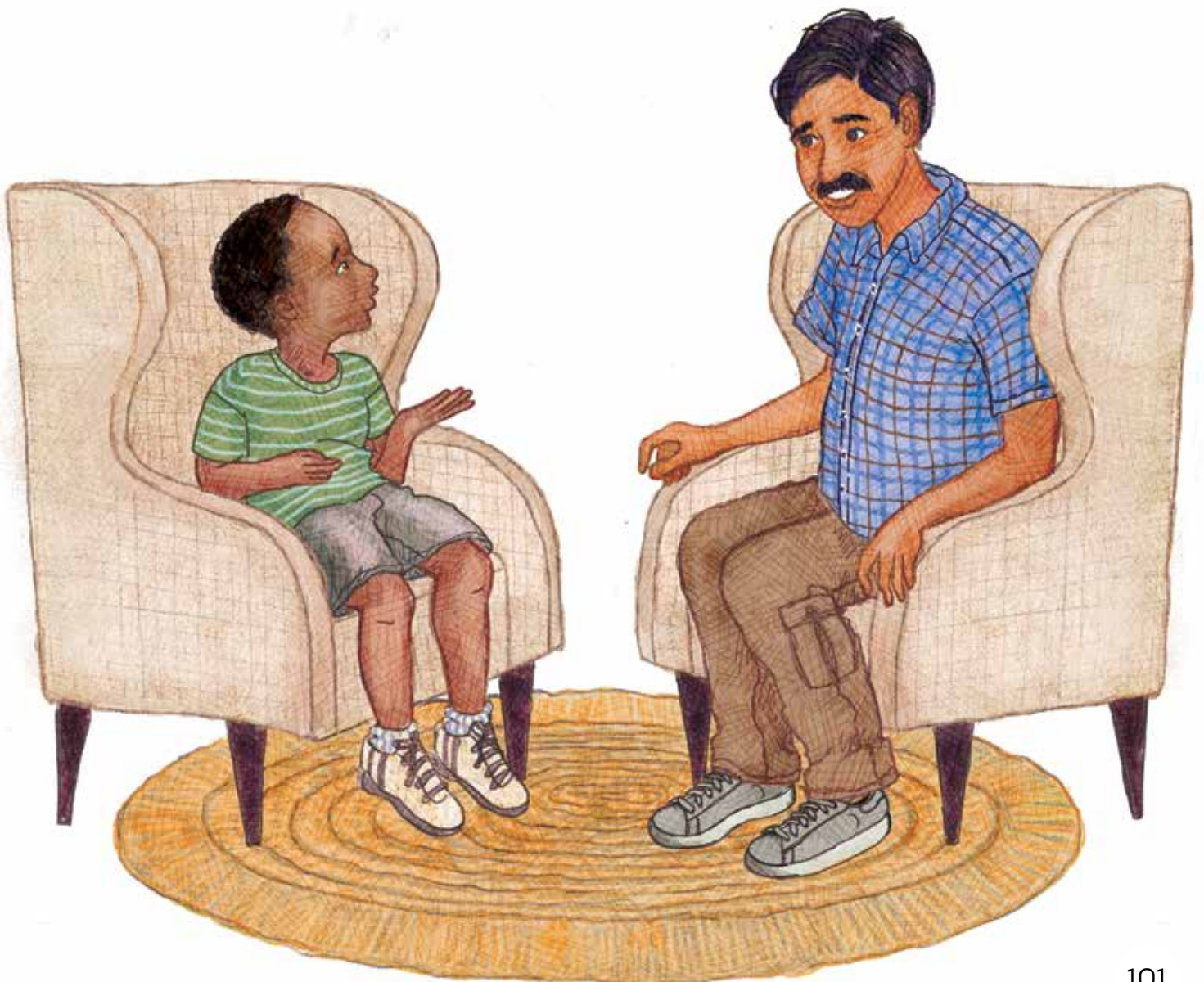
Ge leina la Kgonego le bitšwa, o ile a tšhoga. “O se tshwenyege, ke tla ba ke go letetše mo,” Rakgadi Moiketli a mo tshepiša ge a mo phaphatha ka magetleng.

Kgonego o ile a tsena ka ofising ye nnyane, ya go taga. A dula setulong sa mabesebese sa go dudiša gabotse.

“Ke nna Zain,” Mosaekholotši a realo, a dula go lebana le yena. “A re kwe gore o ikwa bjang.”

“Gabotse, ke ikwa...” Kgonego a thoma.

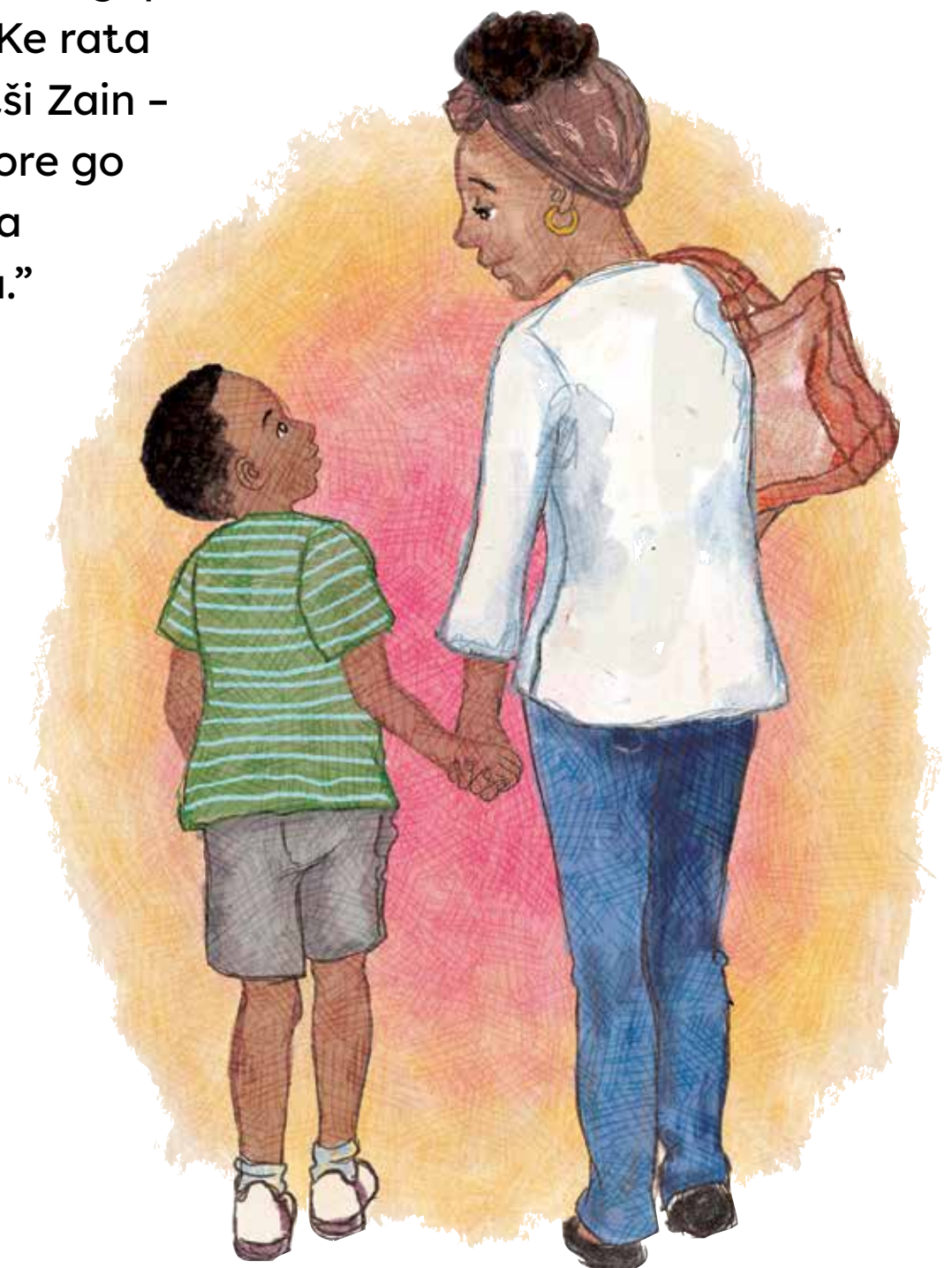
Ge iri e feta, Kgonego a hemela godimo, gomme a boela phaphošing ya go leta.

“Bjale?” gwa botšiša Rakgadi Moiketli, ka pelaelo. “Go be go le bjang?”

“Gabotse, ga ke na le nnete ge e le gore ke kwa bokaone...” Kgonego a realo, “eupša ke nagana gore ke nyaka go boa gape beke

yeo e tlogo. Ke rata Mosaekholotši Zain – ke nagana gore go bolela le yena go ka nthuša.”

Rakgadi Moiketli o ile a kgwahliša seatla sa Kgonego a myemyela.

Go bala 1

Naa Kgonego o be a hlologela mang?

Kgonego o be a hlologela kokoagwe.

Naa Kgonego o be a dula kae le kokoagwe?

Kgonego le kokoagwe ba be ba dula Mamotintane.

Ke ka lebaka la eng Rakgadi Moiketli wa Kgonego a be tshwenyegile ka yena?

- O be a tshwenyegile ka lebaka la gore o be a sa nyake go tsoga mpeteng.
- Kgonego o be a sa nyake go ya sekolong.
- Kgonego o be a sa nyake go kopana le motho yo moswa.
- Kgonego o be a sa nyake go ja dijo tša gagwe tšeo a di ratago.
- Ke ka lebaka la gore o lekile go dira tšohle tšeo a bego a ka di nagana go dira gore Kgonego a kwe bokaone, eupša go be go sa thuše selo.

Go bala 2

Naa ke ka lebaka la eng Kgonego a hudugetše Mamelodi?

O ile a swanela go hudugela Mamelodi go dula le Rakgadiagwe Moiketli ge kokoagwe a hlokofala.

Naa sejo seo Kgonego a bego a se rata ke sefe?

Kgonego o be a rata go ja sangwetše ya go bešwa ya tšhese.

Naa Rakgadi Moiketli o akantše bjang gore Kgonego a ka be a le ka tlase ga kgatelelo ya monagano?

- Ke ka lebaka la gore o be a nyaka go robala letšatši ka moka. O be a sa nyake go tsoga.
- Ke ka lebaka la gore o be a swarwa ke mala letšatši le lengwe le le lengwe ebile a sa nyake go ya sekolong.
- Ke ka lebaka la gore o be a sa nyake go kopana le motho yo moswa.
- Ke ka lebaka la gore ga a nyake go ja – le ge e le sejo seo a se ratago.
- Ke ka lebaka la gore Rakgadi Moiketli o kwa Kgonego a lla bošego.
- Ke ka lebaka la gore koko wa Kgonego o sa tšwa go hlokofala.
- Ke ka lebaka la gore Kgonego o be a swanetše go hudugela felotsoko – dilo ka moka di ile tša mo fetogela!

NHLRP | National Home Language Reading Programme “